

Vládní návrh

ZÁKON

ze dne ... 2012,

kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

Změna občanského soudního řádu

Čl. I

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění zákona č. 36/1967 Sb., zákona č. 158/1969 Sb., zákona č. 49/1973 Sb., zákona č. 20/1975 Sb., zákona č. 133/1982 Sb., zákona č. 180/1990 Sb., zákona č. 328/1991 Sb., zákona č. 519/1991 Sb., zákona č. 263/1992 Sb., zákona č. 24/1993 Sb., zákona č. 171/1993 Sb., zákona č. 283/1993 Sb., zákona č. 117/1994 Sb., zákona č. 152/1994 Sb., zákona č. 216/1994 Sb., zákona č. 84/1995 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 160/1995 Sb., zákona č. 238/1995 Sb., zákona č. 247/1995 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 31/1996 Sb., zákona č. 142/1996 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 269/1996 Sb., zákona č. 202/1997 Sb., zákona č. 227/1997 Sb., zákona č. 15/1998 Sb., zákona č. 91/1998 Sb., zákona č. 165/1998 Sb., zákona č. 326/1999 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 2/2000 Sb., zákona č. 27/2000 Sb., zákona č. 30/2000 Sb., zákona č. 46/2000 Sb., zákona č. 105/2000 Sb., zákona č. 130/2000 Sb., zákona č. 155/2000 Sb., zákona č. 204/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., zákona č. 227/2000 Sb., zákona č. 367/2000 Sb., zákona č. 370/2000 Sb., zákona č. 120/2001 Sb., zákona č. 137/2001 Sb., zákona č. 231/2001 Sb., zákona č. 271/2001 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 276/2001 Sb., zákona č. 317/2001 Sb., zákona č. 451/2001 Sb., zákona č. 491/2001 Sb., zákona č. 501/2001 Sb., zákona č. 151/2002 Sb., zákona č. 202/2002 Sb., zákona č. 226/2002 Sb., zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 476/2002 Sb., zákona č. 88/2003 Sb., zákona č. 120/2004 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 153/2004 Sb., zákona č. 237/2004 Sb., zákona č. 257/2004 Sb., zákona č. 340/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 501/2004 Sb., zákona č. 554/2004 Sb., zákona č. 555/2004 Sb., zákona č. 628/2004 Sb., zákona č. 59/2005 Sb., zákona č. 170/2005 Sb., zákona č. 205/2005 Sb., zákona č. 216/2005 Sb., zákona č. 342/2005 Sb., zákona č. 377/2005 Sb., zákona č. 383/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 56/2006 Sb., zákona č. 57/2006 Sb., zákona č. 79/2006 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 113/2006 Sb., zákona č. 115/2006 Sb., zákona č. 133/2006 Sb., zákona č. 134/2006 Sb., zákona č. 135/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 216/2006 Sb., zákona č. 233/2006 Sb., zákona č. 264/2006 Sb., zákona č. 267/2006 Sb., zákona č. 308/2006 Sb., zákona č. 315/2006 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 104/2008 Sb., zákona č. 123/2008 Sb., zákona č. 126/2008 Sb., zákona č. 129/2008 Sb., zákona č. 259/2008 Sb., zákona č. 274/2008 Sb., zákona č. 295/2008 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 384/2008 Sb., zákona č. 7/2009 Sb., zákona č. 198/2009 Sb., zákona č. 218/2009, zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., zákona

č. 285/2009 Sb., zákona č. 286/2009 Sb., zákona č. 420/2009 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 48/2010 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 409/2010 Sb., zákona č. 69/2011 Sb., zákona č. 139/2011 Sb., zákona č. 186/2011 Sb., zákona č. 186/2011 Sb., zákona č. 188/2011 Sb., zákona č. 218/2011 Sb., zákona č. 355/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 420/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb. a zákona č. 470/2011 Sb., se mění takto:

1. V § 9 odst. 2 se písmeno i) včetně poznámky pod čarou č. 1a zrušuje.

Dosavadní písmeno j) se označuje jako písmeno i).

2. V § 26 se za odstavec 4 vkládá nový odstavec 5, který zní:

„(5) Je-li ve věcech pracovních navrhovatelem (žalobcem) cizinec, může se dát v řízení zastupovat též právnickou osobou vzniklou na základě zvláštního právního předpisu,^{57c)} k jejímž činnostem uvedeným ve stanovách patří ochrana práv cizinců; totéž platí v řízení o propuštění cizince ze zajištění.“

CELEX 32008L0115

CELEX 32009L0052

Dosavadní odstavec 5 se označuje jako odstavec 6.

3. V § 26 odst. 6 se slova „odstavce 3 nebo 4“ nahrazují slovy „odstavců 3 až 5“.
4. V § 36d odst. 1 se za slova „předseda senátu“ vkládají slova „nebo jím pověřený člen senátu“.
5. V § 38 se doplňují odstavce 5 a 6, které znějí:

„(5) Notář pověřený podle odstavce 1 a jeho zaměstnanci jsou povinni zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděli v souvislosti s prováděním úkonů v řízení o dědictví. Povinnost mlčenlivosti není časově omezena a notář nebo jeho zaměstnanci jí mohou být zproštěni předsedou soudu, který notáře podle odstavce 1 pověřil.

(6) Notář postoupí příslušnému soudu podání, která u něho jako soudního komisaře byla učiněna poté, co již provedl v řízení o dědictví všechny potřebné úkony a co věc předal soudu.“

6. V § 50b odst. 4 písm. c) se slova „§ 191b odst. 2“ nahrazují slovy „§ 191b odst. 3“.
7. V § 82 se na konci odstavce 1 doplňuje věta „Pokud je návrh na zahájení řízení učiněn prostřednictvím veřejné datové sítě a elektronické aplikace určené k podání takového návrhu, platí, že řízení je zahájeno v okamžiku, kdy je návrh dostupný informačnímu systému určenému k příjmu takového podání.“.
8. V § 100 odst. 4 se na konci textu věty čtvrté doplňují slova „; přítomnost důvěrníka dítěte, který není jeho zákonným zástupcem a o jehož účast u výslechu dítě požádá, může soud vyloučit jen tehdy, je-li jeho přítomností mařen účel výslechu“.

9. V § 114b odst. 2 se za slova „ode dne“ vkládají slova „uplynutí lhůty k“.
10. V § 114b odst. 4 se slova „, náhradní doručení je vyloučeno“ zrušují a za větu první se vkládá věta „Náhradní doručení je vyloučeno; to neplatí, doručuje-li se prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky.“.
11. V § 114c se na konci textu odstavce 2 doplňují slova „; to neplatí, doručuje-li se prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky“.
12. V § 118b odst. 1 větě poslední se za slova „které nastaly po přípravném“ vkládají slova „, a nebylo-li provedeno, po prvním“ a slova „odst. 2“ se nahrazují slovy „odst. 1 až 3“.
13. V § 120 odst. 2 se za slova „nájmu bytu“ vkládají slova „, v řízení o neplatnost výpovědi z nájmu bytu, v řízení o jednostranném zvýšení nájemného z bytu“.
14. V § 122 odst. 2 se na konci textu věty první doplňují slova „, anebo lze důkaz provést za využití technického zařízení pro přenos obrazu a zvuku“.
15. V § 129 se na konci textu odstavce 1 doplňují slova „, případně předloží účastníkům k nahlédnutí, je-li to postačující“.
16. V § 139 odst. 4 se věty druhá a třetí zrušují.
17. V § 172 se na konci odstavce 1 doplňuje věta „Ustanovení § 36a odst. 1 písm. a) se nepoužije.“.
18. V § 174a se za odstavec 1 vkládá nový odstavec 2, který zní:

„(2) Návrh na vydání elektronického platebního rozkazu musí kromě obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) a náležitostí podle § 79 odst. 1 obsahovat datum narození fyzické osoby, identifikační číslo právnické osoby nebo identifikační číslo fyzické osoby, která je podnikatelem.“.

Dosavadní odstavce 2 a 3 se označují jako odstavce 3 a 4.

19. V § 174a se doplňují odstavce 5 a 6, které znějí:

„(5) Elektronický platební rozkaz nelze vydat,

a) pokračuje-li soud v řízení po jeho přerušení, nebo

b) nebyl-li zaplacen poplatek za řízení o vydání elektronického platebního rozkazu splatný podáním návrhu na zahájení řízení ani ve lhůtě soudem k tomu určené.

(6) Odpor proti elektronickému platebnímu rozkazu lze podat také na elektronickém formuláři podepsaném zaručeným elektronickým podpisem. Tento formulář zveřejní ministerstvo způsobem umožňujícím dálkový přístup.“.

20. V § 175 odst. 1 se slovo „tří“ nahrazuje číslem „8“.

21. V § 191b se na konci odstavce 1 doplňují věty „Souhlas opatrovníka osoby zbavené nebo omezené ve způsobilosti k právním úkonům nenahrazuje souhlas umístěného. Jestliže ústav neučiní oznámení podle § 191a, jsou umístěný nebo jeho zákonný zástupce oprávněni podat návrh na zahájení řízení.“.

22. V § 191b se za odstavec 1 vkládá nový odstavec 2, který zní:

„(2) V řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu nebo řízení o odvolání, které bylo zastaveno proto, že umístěný byl z ústavu propuštěn nebo dodatečně písemně souhlasil se svým umístěním, se pokračuje, pokud umístěný do 2 týdnů od doby, kdy mu bylo usnesení o zastavení řízení doručeno, prohlásí, že na projednání věci trvá. O tom je třeba umístěného poučit.“.

Dosavadní odstavce 2 až 4 se označují jako odstavce 3 až 5.

23. V § 191b odst. 4 větě první se za slova „zákonných důvodů,“ vkládají slova „k tomu zejména“, slova „a ošetřujícího lékaře, popřípadě“ se nahrazují slovy „, ošetřujícího lékaře a“ a na konci odstavce se doplňuje věta „Je-li nařízeno jednání, koná se zpravidla v ústavu; ustanovení § 115 odst. 2 se nepoužije.“.

24. V § 191b odst. 5 se slovo „sedmi“ nahrazuje číslem „7“, na konci textu věty první se doplňují slova „, a pokud ano, zda tyto důvody trvají“ a na konci odstavce se doplňuje věta „Dojde-li soud k závěru, že k převzetí nedošlo ze zákoných důvodů, nebo že tyto důvody již netrvají, nařídí propuštění umístěného z ústavu.“.

25. V § 191c odstavec 1 zní:

„(1) Usnesení podle [§ 191b odst. 5](#) se do 24 hodin od jeho vydání doručí umístěnému, pokud to jeho zdravotní stav dovoluje, dále jeho zástupci nebo opatrovníkovi pro řízení a ústavu. Nedoručuje-li se umístěnému, učiní soud jiná vhodná opatření, aby se umístěný mohl vhodnou formou s obsahem usnesení seznámit a měl jej k dispozici. Nařídil-li soud propuštění umístěného z ústavu, je ústav po doručení usnesení povinen umístěného neprodleně propustit.“.

26. V § 191c odst. 2 se na konci textu věty druhé doplňují slova „, nebo že tyto důvody již netrvají“.

27. V § 191c se na konci odstavce 2 doplňují věty „Soud prvního stupně je povinen předložit spis odvolacímu soudu bez zbytečného odkladu poté, co mu bylo odvolání doručeno. O podaném odvolání rozhodne odvolací soud nejdéle do 1 měsíce od předložení spisu; tato lhůta neplatí, jestliže se v řízení pokračuje podle § 191b odst. 2.“.

28. V § 191d odst. 1 se za slova „zákonnými důvody“ vkládají slova „, a že tyto důvody trvají“.

29. V § 191d odst. 3 větě druhé se za slova „Při jednání vyslechne“ vkládá slovo „umístěného,“ a slovo „, umístěného“ se zrušuje.

30. V § 191d odst. 4 se slovo „tří“ nahrazuje číslem „3“ a za slova „převzetí do ústavu“ se vkládají slova „a o trvání jeho důvodů“.

31. Za § 191g se vkládá nový § 191h, který zní:

„§ 191h

(1) Je-li do ústavu převzat umístěný, jehož zdravotní stav vyžaduje poskytnutí neodkladné péče a který vzhledem ke svému zdravotnímu stavu není schopen činit právní úkony a tento stav není způsoben duševní poruchou, soud do 7 dnů ode dne, kdy došlo k převzetí, bez jednání usnesením rozhodne, zda s tímto převzetím souhlasí.

(2) Předseda senátu ustanoví umístěnému opatrovníka pro řízení z řad osob blízkých, nebrání-li tomu zvláštní důvody; není-li to možné, ustanoví opatrovníkem jinou vhodnou osobu. Nemůže-li být opatrovníkem ustanovena osoba blízká nebo jiná vhodná osoba, ustanoví předseda senátu opatrovníka pro řízení z řad advokátů.

(3) Soud rozhodne zejména na základě vyjádření ošetřujícího lékaře o zdravotním stavu umístěného. Usnesení se doručí ústavu a opatrovníkovi pro řízení. Proti tomuto usnesení nejsou opravné prostředky přípustné.

(4) Ústav má povinnost soudu oznámit do 24 hodin takovou změnu zdravotního stavu umístěného, která odůvodňuje zahájení řízení podle § 191b odst. 1.

(5) Ustanovení § 191a odst. 1 a § 191g zde platí obdobně. Ustanovení § 191b odst. 1 se použije přiměřeně.“.

32. V § 200da odst. 2 se odkaz na poznámku pod čarou č. 53c zrušuje.

33. V § 200da odst. 8 se slova „2 a 3“ nahrazují slovy „3 až 5“.

34. § 200ua se včetně nadpisu a poznámek pod čarou č. 34g a 34h zrušuje.

35. V § 202 se na konci odstavce 1 tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno p), které zní:

„p) byl zrušen platební rozkaz podle § 173 odst. 2.“.

36. V § 208 odst. 2 se na konci textu věty první doplňují slova „a ve věcech dědických též tehdy, bylo-li podáno ve lhůtě u notáře, který byl soudem pověřen, aby jako soudní komisař provedl úkony v řízení o dědictví“.

37. V § 218b se číslo „15“ nahrazuje číslem „7“.

38. Za § 218b se vkládá nový § 218c, který zní:

„§ 218c

O zastavení odvolacího řízení pro zpětvzetí odvolání před zahájením jednání před odvolacím soudem a o odmítnutí odvolání podle § 218 nebo podle § 218a může rozhodnout jen předseda senátu odvolacího soudu nebo pověřený člen senátu.“.

39. V § 229 se na konci odstavce 3 doplňuje věta „Totéž platí, jde-li o pravomocný rozsudek soudu prvního stupně, proti němuž není odvolání přípustné podle § 202 odst. 2.“.

40. V § 229 se na konci textu odstavce 4 doplňují slova „, jakož i pravomocné usnesení odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno nebo změněno usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí odvolání nebo dovolání pro opožděnost“.

41. § 237 až 239 včetně poznámek pod čarou č. 62g a 62h znějí:

„§ 237

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

§ 238

(1) Dovolání podle § 237 není přípustné

a) ve věcech upravených zákonem o rodině, ledaže jde o rozsudek o omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti nebo pozastavení jejího výkonu, o určení (popření) rodičovství nebo o nezrušitelné osvojení,

b) ve věcech mezinárodních únosů dětí podle mezinárodní smlouvy, která je součástí právního řádu^{62g)}, nebo podle přímo použitelného předpisu Evropských společenství^{62h)},

c) ve věcech upravených zákonem o registrovaném partnerství^{33c)},

d) proti rozsudkům a usnesením, v nichž dovoláním napadeným výrokem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 50 000 Kč, ledaže jde o vztahy ze spotřebitelských smluv, o pracovněprávní vztahy nebo o věci uvedené v § 120 odst. 2; k příslušenství pohledávky se přitom nepřihlíží,

e) ve věcech odkladu provedení výkonu rozhodnutí nebo exekuce,

f) proti usnesením, proti nimž je přípustná žaloba pro zmatečnost podle § 229 odst. 4,

g) proti usnesením, kterými bylo rozhodnuto o předběžném opatření, pořádkovém opatření, znalečném nebo tlumočném.

(2) U opěťujícího se peněžitého plnění je pro závěr, zda dovoláním napadeným výrokem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 50 000 Kč [odstavec 1 písm.

d)], rozhodný součet všech opětujících se plnění; jde-li však o peněžité plnění na dobu života, na dobu neurčitou nebo na dobu určitou delší než 5 let, je rozhodný pouze pětinasobek výše ročního plnění.

§ 238a

Dovolání je dále přípustné proti usnesení odvolacího soudu, kterým bylo v průběhu odvolacího řízení rozhodnuto o tom, kdo je procesním nástupcem účastníka, o vstupu do řízení na místo dosavadního účastníka (§ 107a), o přistoupení dalšího účastníka (§ 92 odst. 1) a o záměně účastníka (§ 92 odst. 2).

§ 239

Přípustnost dovolání (§ 237 až 238a) je oprávněn zkoumat jen dovolací soud; ustanovení § 241b odst. 1 a 2 tím nejsou dotčena.

^{62g)} Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí, vyhlášená pod č. 34/1998 Sb.

^{62h)} Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000.“

42. V § 240 odst. 1 se slova „dvou měsíců“ nahrazují slovy „jednoho měsíce“.

43. V § 240 se na konci textu odstavce 2 doplňují slova „, a ve věcech dědických též tehdy, bude-li dovolání podáno ve lhůtě u notáře, který byl soudem pověřen, aby jako soudní komisař provedl úkony v řízení o dědictví“.

44. V § 240 odst. 3 se slovo „dvouměsíční“ nahrazuje slovem „jednoměsíční“ a slovo „čtyř“ se nahrazuje slovem „tří“.

45. § 241a zní:

„§ 241a

(1) Dovolání lze podat pouze z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

(2) V dovolání musí být vedle obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu se rozhodnutí napadá, vymezení důvodu dovolání, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání (§ 237 až 238a) a čeho se dovolatel domáhá (dovolací návrh).

(3) Důvod dovolání se vymezí tak, že dovolatel uvede právní posouzení věci, které pokládá za nesprávné, a že vyloží, v čem spočívá nesprávnost tohoto právního posouzení.

(4) V dovolání nelze poukazovat na podání, která dovolatel učinil za řízení před soudem prvního stupně nebo v odvolacím řízení.

(5) K obsahu podání, v němž dovolatel uvedl, v jakém rozsahu napadá rozhodnutí odvolacího soudu, nebo v němž vymezil důvody dovolání, aniž by byla splněna podmínka stanovená v § 241, se nepřihlíží.

(6) V dovolání nelze uplatnit nové skutečnosti nebo důkazy.“.

46. V § 241b odst. 2 se za slova „proti němuž není dovolání“ vkládají slova „podle § 238“.

47. V § 241b odst. 3 se věta první nahrazuje větou „Dovolání, které neobsahuje údaje o tom, v jakém rozsahu se rozhodnutí odvolacího soudu napadá, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání (§ 237 až 238a) nebo které neobsahuje vymezení důvodu dovolání, může být o tyto náležitosti doplněno jen po dobu trvání lhůty k dovolání.“.

48. V § 242 odst. 3 se slova „důvodů uplatněných“ nahrazují slovy „důvodu vymezeného“ a slova „, i když nebyly v dovolání uplatněny“ se zrušují.

49. V § 242 odstavec 4 zní:

„(4) Účastníci mohou po dobu trvání lhůty k podání dovolání měnit vymezení důvodu dovolání a rozsah, ve kterém rozhodnutí odvolacího soudu napadají; ke změně není třeba souhlasu soudu.“.

50. § 243 až 243d znějí:

„§ 243

Před rozhodnutím o dovolání může dovolací soud i bez návrhu odložit

a) vykonatelnost napadeného rozhodnutí, kdyby neprodleným výkonem rozhodnutí nebo exekucí hrozila dovolateli závažná újma, nebo

b) právní moc napadeného rozhodnutí, je-li dovolatel závažně ohrožen ve svých právech a nedotkne-li se odklad právních vztahů jiné osoby než účastníka řízení.

§ 243a

(1) Dovolací soud rozhodne o dovolání zpravidla bez jednání. Považuje-li to za potřebné, nařídí k projednání dovolání jednání.

(2) Nařídí-li dovolací soud jednání, postupuje obdobně podle § 215 a § 216 odst. 3.

§ 243b

Pro dovolací řízení platí přiměřeně ustanovení o řízení před soudem prvního stupně, není-li stanoveno jinak; ustanovení § 43, 92, 95 až 99 a 107a však pro dovolací řízení neplatí.

Rozhodnutí o dovolání

§ 243c

(1) Dovolání podané proti rozhodnutí odvolacího soudu, které není přípustné nebo které trpí vadami, jež nebyly ve lhůtě (§ 241b odst. 3) odstraněny a pro něž nelze v dovolacím řízení pokračovat, dovolací soud odmítne. Usnesení o tom dovolací soud vydá do 6 měsíců ode dne, kdy mu věc byla předložena (§ 241b).

(2) K přijetí usnesení o odmítnutí dovolání z důvodu, že dovolání není podle § 237 přípustné, je třeba souhlasu všech členů senátu

(3) Ustanovení § 218 písm. b), § 218a, § 224 odst. 1 a 2 a § 225 platí pro řízení u dovolacího soudu obdobně. Vezme-li dovolatel dovolání zcela zpět, dovolací soud řízení zastaví.

§ 243d

Nepostupoval-li podle § 243c, dovolací soud

a) dovolání zamítne, dojde-li k závěru, že rozhodnutí odvolacího soudu je správné, nebo

b) může rozhodnutí odvolacího soudu změnit, jestliže odvolací soud rozhodl nesprávně a jestliže dosavadní výsledky řízení ukazují, že je možné o věci rozhodnout.“.

51. Za § 243d se vkládají nové § 243e až 243g, které znějí:

„§ 243e

(1) Nejsou-li podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání nebo pro změnu rozhodnutí odvolacího soudu, dovolací soud je zruší.

(2) Zruší-li dovolací soud rozhodnutí odvolacího soudu, vrátí mu věc k dalšímu řízení. Platí-li důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, také na rozhodnutí soudu prvního stupně, zruší dovolací soud i toto rozhodnutí a vrátí věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení, popřípadě věc postoupí k dalšímu řízení věcně příslušnému soudu. Dovolací soud zruší též další rozhodnutí vydaná v řízení v prvním stupni nebo v odvolacím řízení, která jsou na zrušovaném rozhodnutí odvolacího soudu závislá.

(3) Zruší-li dovolací soud rozhodnutí odvolacího soudu proto, že nebyl dodržen závazný právní názor (§ 243g odst. 1) nebo že v řízení došlo k závažným vadám, může nařídít, aby věc v dalším řízení projednal jiný senát nebo přikázat věc k dalšímu řízení jinému odvolacímu soudu. V případě, že dovolací soud zruší rovněž rozhodnutí soudu prvního stupně, může také nařídít, aby věc v dalším řízení projednal u soudu prvního stupně jiný senát (samosoudce) nebo přikázat věc k dalšímu řízení jinému soudu prvního stupně.

(4) Zruší-li dovolací soud rozhodnutí odvolacího soudu a soudu prvního stupně pro vady uvedené v § 229 odst. 1 písm. a), b) nebo d) a v § 229 odst. 2 písm. a) nebo b), rozhodne též o zastavení řízení, popřípadě o postoupení věci orgánu, do jehož pravomoci náleží.

§ 243f

(1) Pro rozhodnutí dovolacího soudu je rozhodující stav v době vydání napadeného rozhodnutí odvolacího soudu.

(2) O zastavení dovolacího řízení nebo o odmítnutí dovolání, které bylo podáno opožděně, které bylo podáno někým, kdo k dovolání není oprávněn, nebo které nebylo řádně doplněno nebo opraveno a v dovolacím řízení nelze pro tento nedostatek pokračovat, může rozhodnout předseda senátu dovolacího soudu nebo pověřený člen senátu.

(3) V odůvodnění usnesení, jímž bylo dovolání odmítnuto nebo jímž bylo zastaveno dovolací řízení, dovolací soud pouze stručně uvede, proč je dovolání opožděné, nepřípustné nebo trpí vadami, jež brání pokračování v dovolacím řízení, nebo proč muselo být dovolací řízení zastaveno. Bylo-li dovolání odmítnuto nebo bylo-li dovolací řízení zastaveno, nemusí být rozhodnutí o náhradě nákladů dovolacího řízení odůvodněno.

(4) Dovolací soud rozhoduje rozsudkem, jestliže zamítá dovolání proti rozsudku odvolacího soudu nebo jestliže mění či zrušuje rozsudek odvolacího soudu; jinak rozhoduje usnesením.

§ 243g

Další průběh řízení

(1) Jestliže dovolací soud zruší rozhodnutí odvolacího soudu (rozhodnutí soudu prvního stupně), jedná dále o věci soud, jemuž byla věc vrácena nebo postoupena k dalšímu řízení; ustanovení § 226 zde platí obdobně. O náhradě nákladů řízení včetně nákladů dovolacího řízení soud rozhodne v novém rozhodnutí o věci.

(2) Právní vztahy někoho jiného než účastníka řízení nemohou být novým rozhodnutím dotčeny.“.

52. V § 261 odst. 4 se za slova „(dále jen "rozhodnutí orgánů Evropských společenství")“ vkládají slova „ukládající povinnost k peněžitému plnění“.

53. § 353 zní:

„§ 353

(1) Na žádost oprávněného ze soudního rozhodnutí, soudního smíru nebo veřejné listiny, které splňují podmínky podle přímo použitelného předpisu Evropské unie^{34f)} k potvrzení jako evropský exekuční titul nebo částečný evropský exekuční titul, soud toto rozhodnutí, smír nebo veřejnou listinu jako evropský exekuční titul nebo částečný evropský exekuční titul potvrdí za podmínek stanovených přímo použitelným předpisem Evropské unie^{34f)}. Nejsou-li splněny podmínky pro vydání potvrzení, soud jej nevydá o a důvodech písemně vyrozumí oprávněného.

(2) K vydání potvrzení evropského exekučního titulu a částečného evropského exekučního titulu je v případě rozhodnutí a soudního smíru příslušný soud, který rozhodnutí vydal nebo soudní smír schválil. K vydání potvrzení evropského exekučního titulu a

částečného evropského exekučního titulu je v případě veřejné listiny příslušný soud, v jehož obvodu má sídlo ten, kdo veřejnou listinu sepsal.

(3) Za podmínek stanovených přímo použitelným právním předpisem Evropské unie^{34f)} soud na žádost provede opravu nebo zruší potvrzení evropského exekučního titulu nebo částečného evropského exekučního titulu vydaného podle odstavce 1. Nejsou-li splněny podmínky pro opravu nebo zrušení použije se věta druhá odstavce 1 obdobně.

(4) K opravě nebo zrušení potvrzení evropského exekučního titulu nebo částečného evropského exekučního titulu je příslušný soud, který potvrzení vydal.“.

CELEX 32004R0805

Čl. II

Přechodná ustanovení

1. Není-li dále stanoveno jinak, použije se občanský soudní řád ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, i pro řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona; právní účinky úkonů, které byly v řízení učiněny přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, zůstávají zachovány.

2. V řízeních zahájených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se ustanovení § 120 odst. 2 zákona, ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, nepoužije.

3. Všechna řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se dokončí podle dosavadních právních předpisů.

4. Odvolání proti rozhodnutím soudu prvního stupně vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů, s výjimkou § 218c zákona, který se užije ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

5. Všechna řízení podle § 200ua občanského soudního řádu zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se dokončí podle dosavadních právních předpisů.

6. Žaloby pro zmatečnost proti rozhodnutím vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů.

7. Dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů, s výjimkou § 243c odst. 2 zákona, který se užije ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

ČÁST DRUHÁ

Změna zákona o Ústavním soudu

Čl. III

Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění zákona č. 331/1993 Sb., zákona č. 236/1995 Sb., zákona č. 77/1998 Sb., zákona č. 18/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 48/2002 Sb., zákona č. 202/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 144/2003 Sb., zákona č. 83/2004 Sb., zákona č. 120/2004 Sb., č. 234/2006 Sb., zákona č. 342/2006 Sb. a zákona č. 227/2009 Sb., se mění takto:

1. § 44 zní:

„§ 44

Nebyl-li návrh mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků usnesením odmítnut, nařídí Ústavní soud ústní jednání, lze-li od tohoto jednání očekávat další objasnění věci. Ústní jednání nařídí vždy, stanoví-li tak tento zákon nebo provádí-li Ústavní soud dokazování.“

2. V § 48 odst. 3 se věta druhá nahrazuje větou „Koná-li se ústní jednání, je třeba výsledky takto prováděného dokazování při ústním jednání vždy sdělit.“
3. V § 59 odst. 3 se věta druhá nahrazuje větami „S výjimkou jména a příjmení se neuveřejňují jiné osobní údaje týkající se účastníků a vedlejších účastníků, jejich zákonných zástupců, svědků a znalců. Jméno a příjmení těchto osob se neuveřejní, stanoví-li tak zvláštní zákon nebo vyžadují-li to důležité zájmy těchto osob nebo státu anebo mravnost.“
4. V § 69 se za odstavec 1 vkládá nový odstavec 2, který zní:

„(2) Soudce zpravodaj neprodleně zašle návrh na zahájení řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. a) Ústavy také vládě, pokud se nejedná o její návrh, jež může Ústavnímu soudu do 30 dnů od doručení návrhu sdělit, že vstupuje do řízení; učiní-li tak, má postavení vedlejšího účastníka řízení.“

Dosavadní odstavec 2 se označuje jako odstavec 3.

5. V § 72 odst. 3 až 5 se slova „60 dnů“ nahrazují slovy „dvou měsíců“.
6. V § 75 odst. 1 se slova „to neplatí“ nahrazují slovy „to platí i“.
7. V § 119 odst. 1 se slova „v trestní věci“ nahrazují slovy „ve věci“.

Čl. IV

Přechodná ustanovení

1. Ústavní stížnost proti rozhodnutí o procesním prostředku k ochraně práva, jež mohlo být napadeno mimořádným opravným prostředkem podle § 72 odst. 4 zákona č. 182/1993 Sb.,

ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, je přípustná, pokud lhůta pro jeho uplatnění podle dosavadních právních předpisů začala stěžovateli plynout přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, a pokud stěžovatel tento mimořádný opravný prostředek ve lhůtě podle dosavadních právních předpisů neuplatnil.

2. Začala-li lhůta pro podání ústavní stížnosti plynout přede dnem nabytí tohoto zákona, určí se její konec podle zákona č. 182/1993 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

ČÁST TŘETÍ

Změna zákona o soudních poplatcích

Čl. V

V § 8 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění zákona č. 271/1992 Sb., zákona č. 36/1995 Sb., zákona č. 255/2000 Sb. a zákona č. 281/2009 Sb., se na konci textu odstavce 4 doplňují slova: „; toto ustanovení se nepoužije, vznikla-li poplatková povinnost podáním návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu“.

Čl. VI

Přechodné ustanovení

Za řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se vybírají poplatky podle dosavadních právních předpisů, i když se stanou splatnými po dni nabytí účinnosti tohoto zákona.

ČÁST ČTRTÁ

ÚČINNOST

Čl. VII

Tento zákon nabývá účinnosti prvním dnem třetího kalendářního měsíce následujícího po jeho vyhlášení.

Důvodová zpráva

Obecná část

a) Zhodnocení platného právního stavu, včetně zhodnocení současného stavu ve vztahu k rovnosti mužů a žen, odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy, včetně dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k rovnosti mužů a žen, a vysvětlení její nezbytnosti jako celku, včetně zhodnocení současného stavu

Současný zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), obsahuje po změnách, provedených po roce 1990, zejména zákonem č. 519/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád a notářský řád, zákonem č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, a zákonem č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, úpravy, které se pozitivně projeví v soudní praxi (koncentrace řízení, posílení procesní odpovědnosti účastníků řízení apod.). Tyto prvky jsou v moderním civilním procesu nezbytné a jejich potlačení za minulého režimu, ideologicky odůvodněné, bylo třeba postupně napravit. Kromě těchto změn, které můžeme hodnotit jako kladný přínos pro občanské soudní řízení, obsahuje občanský soudní řád i instituty a ustanovení, které v praxi přináší aplikační a praktické problémy. Ty vedou k tomu, že řízení podle občanského soudního řádu může být neefektivní. To má pak v konečném důsledku vliv na vymahatelnost práv, která je díky právě uvedeným faktorům zeslabena. I když kvalita interpretační a aplikační praxe jistě hraje důležitou roli, nelze zakrývat, že velkou řadu potíží vyvolává samotná právní úprava.

Vláda si ve svém Programovém prohlášení ze dne 4. srpna 2010 vytyčila celou řadu důležitých úkolů, mezi které patří mimo jiné zefektivnění justice. Cílem změn v oblasti justice je podle Programového prohlášení vlády:

- **pokračování v elektronizaci justice,**
- **snížení administrativní zátěže soudů,**
- **zefektivnění justice,**
- **zamezení průtahů v soudním řízení, a**
- **vyřešení neúnosného zatížení Nejvyššího soudu vyřizováním dovolání reagující na dlouhodobou snahu Nejvyššího soudu o změnu nevyhovující právní úpravy dovolání.**

Prioritou v oblasti justice je podle Programového prohlášení vlády zavést taková opatření, která povedou k celkovému zefektivnění řízení před civilními soudy. Takto formulovanému cíli z hlediska soudního procesu pomůže především úprava základního procesního předpisu, kterým je občanský soudní řád. Z důvodů značné četnosti dosavadních novel, kterými byl občanský soudní řád měněn, se jeví jako nejvhodnější zaměřit se pouze na zásadní problémy, které nejvíce sužují řízení před civilními soudy a činí tak civilní proces neefektivní. Za tímto účelem vyhotovilo Ministerstvo spravedlnosti podle Plánu legislativních prací vlády na rok 2011 novelu občanského soudního řádu, jejímž hlavním úkolem je

odstranění nejzásadnějších problémů, které postihují současné řízení před civilními soudy podle občanského soudního řádu.

Mezi základní oblasti civilního řízení, které si navrhovaná právní úprava dává za cíl změnit za účelem zefektivnění soudního řízení a odstranění nejzásadnějších problémů, patří:

- posílení elektronizace justice v občanském soudním řízení,
- koncepční změna právní úpravy nedobrovolných hospitalizací osob (řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče) a její zefektivnění při posílení ústavně zaručených práv a práv vyplývajících z mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána,
- koncepční změna institutu dovolání za účelem vyřešení neúnosného zatížení Nejvyššího soudu a jejím cílem je také posílení role Nejvyššího soudu jako sjednotitele judikatury,
- změna institutu obnovy řízení před Ústavním soudem v případech, kdy Evropský soud pro lidská práva ve svém rozhodnutí konstatoval porušení Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod vyhlášené pod č. 209/1992 Sb., tak, aby Ústavní soud mohl na návrh v rámci obnovy řízení změnit svoje původní rozhodnutí i v jiných, než trestních věcech,
- posílení procesních práv nezletilých dětí a státních příslušníků třetích zemí v občanském soudním řízení,
- změny dílčích institutů v občanském soudním řízení (zpřesnění úpravy koncentrace řízení, včlenění sporů týkajících se neplatnosti výpovědi nájmu z bytu a jednostranného zvýšení nájemného do tzv. nesporných řízení aj.), a
- změny legislativně technického charakteru.

Posílení elektronizace justice v občanském soudním řízení.

Novelou z roku 2009 byla do občanského soudního řádu zavedena zcela nová ustanovení, která připravila právní prostředí na projekt elektronizace justice. Smyslem elektronizace justice je především:

- snížení doby vyřizování soudních případů,
- zefektivnění spolupráce v rámci resortu justice,
- efektivní obrana proti průtahům v řízení,
- celkové zlepšení komunikace veřejnosti s justicí.

Ze shora uvedených oblastí elektronizace justice bylo mimo jiné zefektivněno a zrychleno doručování účastníkům řízení.

Právní úpravou z roku 2009 bylo dále za účelem zrychlení vedení soudního řízení umožněno pořizování zvukového či zvukově obrazového záznamu o jednání v občanském soudním řízení. Záznamem dle provedené právní úpravy se rozumí výpočetní technikou zpracovaný zvukový, resp. zvukově-obrazový záznam, který umožňuje snadný přepis takového záznamu do protokolu, stejně tak vyhledávání jednotlivých důkazů, které byly v soudním řízení provedeny.

V neposlední řadě byl novelou z roku 2009 vytvořen základní právní rámec pro zavedení elektronického soudního spisu postupným vytvářením spisů, které jsou zčásti v elektronické podobě a zčásti v listinné podobě a povinností předsedy senátu nebo jím pověřené osoby opatřit elektronicky vyhotovený úkon soudu uznávaným elektronickým podpisem.

Předkládaná novela občanského soudního řádu doplňuje vytvořené právní prostředí elektronizace justice o další prvky:

- posílení odpovědnosti adresáta za přebírání zásilek a zefektivnění doručování v případech, kdy je doručováno prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky,
- explicitní zavedení možnosti provést důkaz pomocí prostředků umožňujících přenos zvuku a obrazu na dálku,
- pevné stanovení okamžiku zahájení soudního řízení v případě, kdy je návrh na zahájení řízení podáván prostřednictvím webového rozhraní Ministerstva spravedlnosti, a
- změny spojené s řízením o vydání elektronického platebního rozkazu.

Při doručování prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky se postupuje podle zvláštního právního předpisu (zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů). Při tomto způsobu doručování není podstatné, zda se adresát do datové schránky přihlašuje, či nikoliv. Nepřihlásí-li se do datové schránky osoba, která má s ohledem na rozsah svého oprávnění přístup k dodanému dokumentu, ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy byl dokument dodán do datové schránky, považuje se tento dokument za doručení posledním dnem této lhůty. Toto náhradní doručení však neplatí v případech, kdy je vyloučeno občanským soudním řádem, který je v tomto případě zvláštním právním předpisem vůči zákonu o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů.

Předkládaná novela v rámci posílení elektronizace justice posiluje odpovědnost adresáta za přebírání zásilek v případech, kdy je doručováno prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky tak, že zavádí náhradní doručení v případech doručování usnesení podle § 114b občanského soudního řádu a předvolání k přípravnému jednání podle § 114c občanského soudního řádu. Navrhovanou právní úpravou tak dochází k zefektivnění a zrychlení doručování v případech, kdy je doručováno do datových schránek.

Současná právní úprava dokazování v občanském soudním řádu výslovně neupravuje možnost užití technických prvků umožňujících přenos zvuku a obrazu na dálku (tzv. videokonference). Zároveň však užívání videokonferencí nezakazuje. Vzhledem

k zásadě přímosti zavádí navrhovaná právní úprava explicitně možnost provést důkaz pomocí prostředků umožňujících přenos zvuku a obrazu na dálku.

Občanské soudní řízení zahajované na návrh je zahájeno dnem, kdy došel soudu návrh na zahájení řízení (žaloba), který může být podán ústně nebo písemně, kdy písemně ho lze učinit v listinné podobě, elektronicky nebo telefaxem. V případě, kdy je návrh na zahájení řízení podán prostřednictvím veřejné datové sítě do elektronické aplikace k tomu určené, je návrh elektronicky dodán nejprve do této elektronické aplikace určené k podání návrhu, a poté na příslušný soud. Za normálních okolností probíhá tato elektronická operace v rámci elektronické aplikace v časovém rozmezí několika minut. V praxi se však může stát, že návrh na zahájení řízení bude z technických důvodů na příslušný soud dodán později, a to i v řádu několika dní. Pokud taková situace v praxi nastane, není jednotný názor na to, zda jsou zachovány promlčecí a prekluzivní lhůty k době dodání podání do elektronické aplikace Ministerstva spravedlnosti. Nově navrhovanou právní úpravou dochází k explicitnímu zakotvení doby zahájení řízení v případě, že je návrh podán prostřednictvím veřejné datové sítě do elektronické aplikace tomu určené. Předkládaná novela občanského soudního řádu tak promítá v zákonném textu zásadu právní jistoty, zásadu legitimního očekávání a zásadu řádného fungování justice.

V rámci dalšího kroku k celkové elektronizaci justice navrhovaná právní úprava zavádí možnost podání odporu proti elektronickému platebnímu rozkazu prostřednictvím elektronického formuláře. Formulář bude obsahovat podstatné formální náležitosti odporu a bude žalovanému zpřístupněn způsobem umožňujícím dálkový přístup na webových stránkách Ministerstva spravedlnosti.

Zákonem č. 123/2008 Sb. byl do občanského soudního řádu vložen § 174a občanského soudního řádu, který upravuje elektronický platební rozkaz. Odstavec 1 tohoto paragrafu zmiňuje výslovně dva zvláštní předpoklady, za nichž může soud rozhodnout elektronickým platebním rozkazem. Těmi jsou návrh žalobce podaný prostřednictvím elektronického formuláře podepsaného zaručeným elektronickým podpisem a uplatnění peněžitého plnění nepřevyšujícího 1 000 000 Kč. Zatímco klasický platební rozkaz lze vydat i bez návrhu žalobce na rozhodnutí touto formou, elektronický platební rozkaz je možno vydat pouze na základě jeho návrhu podaného prostřednictvím elektronického formuláře přístupného na internetových stránkách. Institut elektronického platebního rozkazu je za dobu jeho existence hojně využíván účastníky, kterým přináší mnoho výhod, jež běžná listinná podání nemají. Soudy však v procesu zpracování a rozhodování nadále musí postupovat dle obecných právních předpisů, což způsobuje v konfrontaci s moderním elektronickým institutem řadu těžkostí, které zamezují plnému využití jeho výhod. Zavedením nového druhu zkráceného řízení přitom mělo být zamezeno neustálému nárůstu počtu řízení o zaplacení tzv. nesporných pohledávek, tj. pohledávek, které jsou žalovány nikoli kvůli sporu o jejich existenci či výši, nýbrž kvůli získání exekučního titulu.

Od 1. 1. 2012 bude postupně na soudech v České republice zahájen provoz nové aplikace elektronického platebního rozkazu (dále rovněž jen „CEPR“). CEPR je využitím elektronického vedení soudního spisu v české justici. Systém CEPR má zrychlit vyřizování elektronických platebních rozkazů, ulehčit soudům v rozkazním řízení a zpracování elektronického platebního rozkazu ještě více zjednodušit. Uvedení CEPRu do provozu bude rovněž doprovázeno zavedením elektronického spisu soudu, který již nebude podporován spisem listinným (s výjimkou sběrných spisů), a současně využíváním součinnosti provozovatele poštovních služeb. V souvislosti s výše uvedeným vyvstala potřeba promítnout

využívání CEPRu do občanského soudního řádu tak, aby bylo možno systém využívat plně, se všemi jeho výhodami a aby tak bylo dosaženo maximální efektivity a rychlosti v tomto zvláštním typu soudního řízení.

S ohledem na shora uvedené se zavádí možnost podání odporu proti elektronickému platebnímu rozkazu prostřednictvím elektronického formuláře. Formulář bude obsahovat podstatné formální náležitosti odporu a bude žalovanému zpřístupněn způsobem umožňujícím dálkový přístup na webových stránkách Ministerstva spravedlnosti.

Koncepční změna právní úpravy nedobrovolných hospitalizací osob (řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče) a její zefektivnění při posílení ústavně zaručených práv a práv vyplývajících z mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána.

Nedobrovolné hospitalizace osob představují závažný zásah do práva na svobodu, jež je řazeno spolu s právem na život, zákazem mučení a zákazem otroctví a nucených prací mezi nejdůležitější základní lidská práva, a garantováno je v čl. 8 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, v čl. 5 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a v čl. 6 Listiny základních práv Evropské unie. Právní úprava nedobrovolných hospitalizací, která je procesně upravena v řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče (§ 191a až 191g občanského soudního řádu), musí na jedné straně garantovat základní lidská práva pramenící z ústavního pořádku České republiky, mezinárodních smluv závazných pro Českou republiku a judikatury Evropského soudu pro lidská práva, a na straně druhé musí umožňovat účinnou a efektivní možnost nedobrovolně hospitalizovat osoby v bezprostředním ohrožení života za účelem včasné pomoci, pokud nemohou s hospitalizací projevit souhlas. V současné době jsou u Evropského soudu pro lidská práva vedena tři řízení, ve kterých je namítáno porušení práva na svobodu a osobní bezpečnost nedobrovolnou hospitalizací v psychiatrické léčebně. Konkrétně jde o následující řízení:

- *Lukáš Bureš proti České republice, stížnost vedena pod č. 37673/08,*
- *Milan Sýkora proti České republice, stížnost vedena pod č. 23419/07, a*
- *Lukáš Bureš (č. 2) proti České republice, stížnost vedena pod č. 5081/11.*

Celkem bylo u Evropského soudu pro lidská práva vedeno 6 těchto řízení. Ve věci č. 39822/07 *Miloš Ťupa proti České republice* již Evropský soud pro lidská práva rozhodl a dospěl k závěru, že v případě této nedobrovolné hospitalizace bylo porušeno právo stěžovatele na svobodu a osobní bezpečnost pramenící z čl. 5 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Stížnosti č. 31251/07 *E. H. proti České republice* a č. 13970/09 *Eva Svobodová proti České republice* pak byly v důsledku uzavření smírného urovnání vyškrtnuty ze seznamu případů.

Vzhledem k právě uvedeným řízením vedeným u Evropského soudu pro lidská práva, v nichž je namítáno porušení článku 5 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod zakotvující právo na svobodu a osobní bezpečnost z důvodů nedobrovolných hospitalizací v psychiatrických léčebnách a neúčinnosti následného soudního přezkumu, byla ministrem spravedlnosti ustanovena expertní pracovní skupina pod vedením vládního zmocněnce pro zastupování před Evropským soudem pro lidská práva, jejímž úkolem bylo podrobně

analyzovat současnou právní úpravu nedobrovolných hospitalizací a navrhnout legislativní změny, které by naplňovaly čl. 5 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod ve světle rozhodovací praxe Evropského soudu pro lidská práva. Expertní pracovní skupina se problematikou podrobně zabývala a navrhla legislativní změny, které jsou předloženou právní úpravou zapracovány. Členy této pracovní skupiny byli zástupci Ministerstva spravedlnosti, Ministerstva zdravotnictví, Kanceláře veřejného ochránce práv, Rady vlády pro lidská práva Úřadu vlády ČR, psychiatrických léčeben, Národní rady osob se zdravotním postižením a nevládních neziskových organizací.

Navrhovaná právní úprava reflektuje oba výše uvedené požadavky, a to jak garanci základních lidských práv, tak efektivní a účinnou možnost hospitalizací v případech bezprostředního ohrožení života osob koncepční změnou řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče tak, že rozděluje současné jediné řízení o vyslovení přípustnosti převzetí podle § 191a odst. 1 nebo omezení podle § 191a odst. 2 nově na řízení dvě a výrazně posiluje právní postavení hospitalizovaných osob především s ohledem na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva a závěry přijaté na jednáních výše uvedené pracovní skupiny. První typ řízení vychází ze současné právní úpravy a dopadá na osoby, které jsou nedobrovolně hospitalizovány z důvodů uvedených v zákoně č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů. Uvedené řízení je navrhovanou právní úpravou podstatně změněno, a to značným posílením procesních práv hospitalizovaných osob, reflektujícím judikaturu Evropského soudu pro lidská práva (např. rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 26. května 2011, *Ťupa proti České republice*, č. 39822/07). Druhý typ řízení, který navrhuje předložená právní úprava, dopadá zejména na zvláštní případy, kdy jsou osoby přijaty na jednotku intenzivní péče nebo na anesteziologicko-resuscitační oddělení z důvodu, že jejich zdravotní stav vyžaduje poskytnutí neodkladné zdravotní péče a zároveň neumožňuje udělení jejich souhlasu s přijetím.

Předložená právní úprava bude mít pozitivní dopady na rychlost a efektivnost řízení, neboť osoby, o jejichž hospitalizaci bude podle navrhované právní úpravy rozhodováno ve zjednodušeném typu řízení, je v současné době rozhodováno podle jediného typu řízení, který je pro tyto případy neefektivní a příliš formalizovaný. V drtivé většině těchto případů půjde o hospitalizaci z důvodu přímého ohrožení života. Ze statistických údajů Ministerstva spravedlnosti vyplývá, že za rok 2009 byl celkový nový nápad v rejstříku L, kam spadá tento typ řízení, 27997 případů, v roce 2010 to bylo 31242 případů a za první pololetí roku 2011 se jedná o 16340 případů. Všechny tyto případy musí být v současné době projednávány v jediném typu řízení.

Navrhovaná právní úprava zachovává dosavadní pojmosloví, zejména pak pojem „ústav zdravotnické péče“. Ten má ústavní rozměr, neboť jeho základ tvoří čl. 8 odst. 6 Listiny základních práv a svobod. Řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče podle § 191a a násl. tak poskytuje možnost soudní ochrany osobní svobody všude tam, kde dochází k převzetí a držení osoby v „ústavní zdravotnické péči“ ve smyslu citovaného ustanovení Listiny základních práv a svobod. Tento pojem tak může zahrnovat nejen zařízení poskytující zdravotní péči ve smyslu zákonné úpravy, ale dává soudům prostor poskytovat ochranu všude tam, kde je osoba bez svého souhlasu v ústavní zdravotnické péči ve smyslu Listiny základních práv a svobod a čl. 5 odst. 1 písm. e) a čl. 5 odst. 4 Úmluvy o ochraně základních práv a svobod. Ochrana osobám umístěným v takových zařízeních může být tedy poskytnuta nad rámec zvláštních zákonů, což dovodil s ohledem na totožnou úpravu na ústavní úrovni i Ústavní soud Slovenské republiky (nález ze dne 23. 8. 2000 sp. zn. III. ÚS 45/00).

Koncepční změna institutu dovolání za účelem vyřešení neúnosného zatížení Nejvyššího soudu a jejím cílem je také posílení role Nejvyššího soudu jako sjednotitele judikatury.

Nejvyšší soud je, jak vyplývá z čl. 92 Ústavy a z § 14 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, vrcholným soudním orgánem ve věcech patřících do civilní pravomoci soudů a je povolán zajišťovat jednotu a zákonnost rozhodování soudů v řízení podle občanského soudního řádu. Tuto svoji roli plní nejen prostřednictvím přijímání stanovisek k rozhodovací činnosti soudů ve věcech určitého druhu (§ 14 odst. 3 zákona o soudech a soudcích) a uveřejňováním vybraných rozhodnutí Nejvyššího soudu a ostatních soudů ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek (§ 24 zákona o soudech a soudcích), ale především rozhodováním o mimořádném opravném prostředku, tj. o dovolání.

Dovolání bylo do českého procesního práva (znovu) zavedeno zákonem č. 519/1991 Sb. s účinností od 1. 1. 1992. Od té doby byla právní úprava dovolání významněji změněna zákonem č. 238/1995 Sb., který nabyl účinnosti dnem 1. 1. 1996, a zákonem č. 30/2000 Sb., který se stal účinným od 1. 1. 2001; pozdější změny, provedené zejména zákonem č. 120/2004 Sb. a zákonem č. 7/2009 Sb., nic významnějšího nepřinesly. Původní i změněné právní úpravy dovolání byly založeny na koncepci, že dovolání je přípustné jen proti těm rozhodnutím odvolacího soudu, o nichž to stanoví zákon, že dovolacím důvodem jsou (po přeřazení tzv. zmatečností do žaloby pro zmatečnost, provedeném s účinností od 1. 1. 2001) kromě nesprávného právního posouzení také vady řízení a pochybení ve zjištění skutkového stavu věci a že rozhodování odvolacího soudu spočívá na kasačním principu. Výčet rozhodnutí, proti nimž je přípustné dovolání, byl ve všech dosavadních úpravách přitom pojat poměrně úzce; má to kromě jiného za následek, že dovolací soud se prostřednictvím rozhodování o dovolání může i v současné době vyjadřovat k poměrně omezenému okruhu věcí patřících do civilní pravomoci soudů.

Dosavadní právní úprava dovolání, jak ukazují nejen poznatky z posledních let, již vyčerpala své možnosti a neumožňuje Nejvyššímu soudu náležitě zajišťovat potřebnou jednotu a zákonnost rozhodování soudů v občanském soudním řízení. Není nadále možné, aby se Nejvyšší soud vyjadřoval jen k úzkému okruhu věcí a aby vše ostatní zůstávalo mimo jeho působnost. Zvláštního významu nabyla sjednocující role Nejvyššího soudu zejména v souvislosti s přijetím insolvenčního zákona a nového zákoníku práce a s neustálými změnami v právu obchodních společností a družstev a ještě více bude potřebná v souvislosti se schválením nového občanského zákoníku a dalších na něj navazujících právních předpisů. Na druhé straně není potřebné, aby se Nejvyšší soud stále zabýval skutkovou stránkou případů; tato otázka by nadále měla být vyhrazena soudům prvního stupně a odvolacím soudům.

V zájmu urychlení řízení není třeba vždy trvat na uplatnění čistě kasačního systému. Může-li věc uzavřít Nejvyšší soud jako dovolací soud svým (měnícím) rozhodnutím, není tu místo k pouze formálnímu zrušování rozhodnutí odvolacího soudu, při němž je stejně nepochybné, jak má být věc v dalším řízení rozhodnuta.

Prioritou vlády v oblasti justice je zavedení takových opatření, která povedou k rychlejšímu a kvalitnějšímu rozhodování soudů. Takto vymezenému cíli pomůže především úprava procesních předpisů, jako je občanský soudní řád. Vláda si také klade za cíl posílit roli Nejvyššího soudu jako sjednotitele judikatury.

Nejvyšší soud předložil v minulosti již několik návrhů na změnu úpravy dovolání v občanském soudním řádu a předkládaná novela byla vypracována v úzké spolupráci s Nejvyšším soudem.

Ze statistických údajů z posledních několika let je patrné, že občanskoprávnímu a obchodnímu kolegiu Nejvyššího soudu se přes mírné pokroky, kdy začíná zvládat vyřídit za rok více dovolání, než činí nový nápad, nedaří zásadním způsobem snížit obrovský počet nevyřízených dovolání - viz tabulka níže uvedená.

Souběžně s růstem nových nápadů roste i počet rozpracovaných (dosud neskončených) věcí v jednotlivých specializovaných agendách senátů Nejvyššího soudu, které o dovolání rozhodují.

Současně se ani nemění poměr dovolání, která jsou odmítána (jako opožděná nebo nepřijatelná) nebo ohledně kterých je dovolací řízení zastavováno (pro nesplnění podmínky povinného zastoupení dovolatele) k dovolání, o nichž Nejvyšší soud rozhoduje meritorně. Jednoznačně převažuje počet dovolání, jimiž se Nejvyšší soud nakonec meritorně nezabývá.

Řešením uvedeného stavu, tj. velkého množství nápadů a průtahů v dovolacím řízení, není navyšování soudců. Argument navyšování soudců je nesprávný. Patologický nápad a s ním související průtahy v řízení nelze řešit navyšováním počtu soudců, ale systémovou změnou, neboť pouhé navýšení soudců obecně otázku nápadů a průtahů v řízení neřeší, mívá za následek pouze další inflační nárůst nápadů, nikoliv rychlejší vyřizování agendy. Pouze systémovou změnou lze efektivně dosáhnout cíle uvedeného v Programovém prohlášení Vlády České republiky.

Velmi často se objevují případy, kdy kvalita dovolání sepisovaných advokáty je na opravdu nízké úrovni. Nejčastěji se jedná o dovolání, v nichž advokáti zaměňují ustanovení občanského soudního řádu o přípustnosti dovolání s dovolacími důvody, dále jde o dovolání, jež zcela postrádají právní kvalifikaci dovolacích důvodů, v neposlední řadě jde pak o souběžné uplatnění všech taxativně vypočtených dovolacích důvodů v občanském soudním řádu, aniž by v textu dovolání bylo provedeno obsahové rozlišení jednotlivých dovolacích důvodů z hlediska užité argumentace v podaném dovolání. Exemplárními případy jsou potom dovolání, při kterých advokát zcela rezignuje na vlastní práci s dovoláním tím, že se pouze ztotožní s podáním vypracovaným účastníkem řízení, jehož zastupuje. Práce s takovými dovoláními je pro Nejvyšší soud velmi náročná. Cílem novely je usnadnit Nejvyššímu soudu práci s podanými dovoláními.

Zákonem č. 30/2000 Sb. byla lhůta pro podání dovolání prodloužena z jednoho měsíce na stávající měsíce dva, avšak tato úprava se v praxi zejména z hlediska právní jistoty účastníků řízení neosvědčila a jako velmi vhodný se jeví návrat k původní lhůtě jednoho měsíce pro podání dovolání.

Procesní předpisy, které upravují řízení před soudy ve věcech podléhajících jejich pravomoci, stanoví, zda určitou věc projedná a rozhodne jediný soudce, nebo zda ji současně projedná a meritorně rozhodne více soudců jako senát. U soudu prvního stupně rozhoduje samosoudce, pokud zákon výslovně nestanoví jinak. V odvolacím a dovolacím řízení rozhoduje vždy senát. Tento systém senátního rozhodování v odvolacím a dovolacím řízení zamezuje možnosti rychlejšího rozhodování zcela jednoduchých otázek o řádných a mimořádných opravných prostředcích (odvolání a dovolání) jako je odmítnutí podání pro

opožděnost nebo zastavení řízení pro zpětvzetí, kdy na posouzení těchto otázek zcela jistě není v absolutní většině případů třeba více soudců než jeden.

Nejvyšší soud – statistika dovolání v občanskoprávních věcech				
rejstřík (Cdo + Odo)				
	Nevyřízeno z minulého období	Nový nápad	Vyřízeno	Nevyřízeno
2005	2592	4747	4195	3144
2006	3144	5284	4432	3996
2007	3996	5534	4427	5103
2008	5103	5453	4942	5613
2009	5731	5309	5327	5595
2010	5595	4986	5515	5066

*Tabulka vychází ze statistických údajů Ministerstva spravedlnosti, které mu poskytl Nejvyšší soud, a z údajů zveřejněných na internetových stránkách Nejvyššího soudu.

Výše uvedené skutečnosti vedou k tomu, že Nejvyšší soud je přetížen neúměrným množstvím podaných dovolání v občanskoprávních a obchodních věcech, které nestíhá v přiměřené lhůtě vyřizovat. Navrhovaná právní úprava usiluje o vyřešení neúnosného zatížení Nejvyššího soudu a jejím cílem je také posílení role Nejvyššího soudu jako sjednotitele judikatury tak, aby jeho rozhodovací praxe měla spíše prospektivní charakter.

Navrhovaná právní úprava koncepční změny dovolání v neposlední řadě reflektuje nálezy Ústavního soudu ze dne 21. 2. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 29/11, kterým bylo ke dni 31. 12. 2012 zrušeno stávající ustanovení § 237 odst. 1 písm. c). Citovaný nálezy Ústavního soudu zrušil uvedené ustanovení z důvodů jeho nepředvídatelnosti, jenž Ústavní soud definuje třemi aspekty.

1. vágnost definice zásadního právního významu podpořená demonstrativním výčtem charakteristik rozhodnutí odvolacího soudu, které z nich činí rozhodnutí, jež mají mít zásadní právní význam,
2. nejednotná judikatura Nejvyššího soudu, která vede na jedné straně k nepředvídatelnému rozšiřování, a jinde zase k nepředvídatelnému zužování, které rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam, a
3. způsob rozhodování o odmítnutí dovolání z důvodu, že ve věci nebyl shledán zásadní právní význam.

Vágnost termínu „zásadní právní význam“ doplněná demonstrativním výčtem charakteristik rozhodnutí odvolacího soudu, které z nich činí rozhodnutí, jež mají mít zásadní právní význam, je judikaturou Nejvyššího soudu na jedné straně nepředvídatelně rozšiřována, na druhé straně zase nepředvídatelně zužována. V několika rozhodnutích Nejvyššího soudu (sp.zn. 30 Cdo 3368/2009, sp. zn. 29 Cdo 5254/2007 nebo sp. zn. 20 NSCR66/2011) je totiž uvedeno, že *„rozhodnutí odvolacího soudu nemusí mít zásadní právní význam z hlediska rozhodovací činnosti vůbec, nýbrž že nelze odmítat přípustnost dovolání, má-li právní otázka řešená v rozhodnutí odvolacího soudu význam pro rozhodnutí konkrétní věci, tedy podstatné je, že dotčené právní posouzení věci je významné pro věc samu.“* V jiných rozhodnutích Nejvyššího soudu, a to ve stejném období (sp. zn. 23 Cdo 2703/2010 nebo sp. zn. 23 Cdo 1398/2010) je zase uvedeno, že *„předpokladem přípustnosti dovolání je, že rozhodnutí odvolacího soudu má zásadní právní význam nejen pro projednávanou věc, ale pro rozhodovací činnost soudů vůbec.“*

Uvedená nejednotnost judikatury Nejvyššího soudu v sobě dále může obsahovat riziko odepření spravedlnosti, které není vzhledem k rozhodování o přípustnosti dovolání ústavně tolerovatelné, neboť těleso tříčlenného senátu a způsob jeho rozhodování není dostatečnou pojistkou proti riziku možného odepření spravedlnosti.

Vzhledem k výše uvedenému shledal Ústavní soud protiústavnost napadeného ustanovení v tom, že porušuje princip předvídatelnosti odvozený od principu právního státu, který je dále projevem zásady právní jistoty a zásady rovnosti subjektů. V neposlední řadě může vlivem nepředvídatelnosti soudních rozhodnutí docházet k riziku odepření spravedlnosti.

Výše uvedené aspekty způsobující ve svém souhrnu riziko nepředvídatelnosti rozhodnutí jsou navrhovanou právní úpravou maximálně eliminovány tak, aby do budoucna riziko nepředvídatelnosti soudních rozhodnutí již nehrozilo. Jedná se o:

- zcela novou definici přípustnosti dovolání, a
- opatření, které zavede kvalifikovanější způsob rozhodování o přípustnosti dovolání.

Mezi základní oblasti, které si navrhovaná právní úprava dává za cíl změnit za účelem zefektivnění odvolacího řízení a odstranění nejzásadnějších problémů způsobujících, že Nejvyšší soud nemůže plnit funkci sjednotitele judikatury, patří:

- svěření jednoduché rozhodovací agendy v soudním řízení o opravném prostředku (odvolání a dovolání) jedinému soudci, a to předsedovi senátu nebo pověřenému členu senátu, avšak pouze v zákonem výslovně stanovených případech,
- zcela nová koncepce přípustnosti dovolání,
- podstatné zúžení okruhu věcí, v nichž je dovolání absolutně nepřípustné,
- omezení dovolacích důvodů ze tří na jediný,
- zkrácení lhůty pro podání dovolání ze dvou měsíců na jeden měsíc,

- možnost Nejvyššího soudu svým rozhodnutím změnit rozhodnutí odvolacího soudu (případně i soudu prvního stupně), a
- koncepční změny úpravy nepřijatelnosti ústavní stížnosti.

Změna institutu obnovy řízení před Ústavním soudem v případech, kdy Evropský soud pro lidská práva ve svém rozhodnutí konstatoval porušení Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod vyhlášené pod č. 209/1992 Sb. tak, aby Ústavní soud mohl na návrh v rámci obnovy řízení změnit svoje původní rozhodnutí i v jiných, než trestních věcech.

Výbor ministrů Rady Evropy v doporučení č. R (2000) 2 vyzval členské státy Rady Evropy, aby vnitrostátně zajistily přiměřený postup, včetně institutu obnovy řízení, v případech, kdy Evropský soud pro lidská práva ve svém rozhodnutí konstatoval porušení Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod vyhlášené pod č. 209/1992 Sb. (dále jen „Evropská úmluva“), a to především pokud přetrvávají negativní důsledky vnitrostátního rozhodnutí a nelze je plně napravit poskytnutím přiměřeného zadostiučinění. Na uvedené doporučení Výboru ministrů navazuje rezoluce č. 1226 (2000) Parlamentního shromáždění Rady Evropy, ve kterém byly členské státy vyzvány k vnitrostátní úpravě řízení, která by umožňovala přezkum původních řízení v důsledku odsuzujících rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva.

Uvedené doporučení Výboru ministrů Rady Evropy a navazující doporučení Parlamentního shromáždění Rady Evropy požaduje po členských státech zavedení institutu obnovy řízení po odsuzujícím rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva do jednotlivých procesních předpisů upravujících řízení před soudy v České republice tak, aby mohlo být zajištěno dosažení stavu, který zde existoval před porušením Evropské úmluvy – tzv. *restitutio in integrum*.

Povinnost zavést do vnitrostátních procesních předpisů institut umožňující obnovu řízení za účelem dosažení stavu, který tu existoval před porušením Evropské úmluvy, vyplývá mimo jiné i z mezinárodního práva veřejného, podle kterého je třeba upřednostnit v rámci reparace formu uvedení do původního stavu. Ostatně samotný Evropský soud pro lidská práva začal od poloviny 90. let označovat v některých svých rozhodnutích jako specifickou povinnost, vyplývající dokonce přímo z Evropské úmluvy, povinnost státu ukončit porušování touto úmluvou garantovaného práva a odčinit následky tak, aby se obnovila situace, která existovala před porušením (např. rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Papamichalopoulos a další proti Řecku* č. 14556/89 ze dne 24. června 1993 a *Scozzari a Giunta proti Itálii* č. 39221/98 a 41963/98 ze dne 13. 7. 2000).

Na uvedené doporučení ministrů a rezoluci parlamentního shromáždění Rady Evropy, jakož i na rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva, bylo v minulosti reagováno zákonem č. 83/2004 Sb., kterým byl do zákona o Ústavním soudu vložen nový významný institut řízení o návrhu na obnovu řízení dle § 119, § 119a a § 119b zákona o Ústavním soudu, který svěřuje Ústavnímu soudu kompetenci rozhodnout o obnově řízení v trestní věci, v níž bylo mezinárodním soudem na základě stížnosti nebo oznámení shledáno, že zásahem orgánu veřejné moci České republiky bylo porušeno lidské právo nebo základní svoboda.

K důslednějšímu naplnění doporučení č. R (2000) 2 Výboru ministrů Rady Evropy, rezoluce č. 1226 (2000) Parlamentního shromáždění Rady Evropy, uvedeným rozhodnutím Evropského soudu pro lidská práva, mezinárodního práva veřejného, jakož i ústavně zakotvenou (čl. 87 odst. 1 písm. i) Ústavy ČR) kompetenci Ústavního soudu – rozhodovat o opatřeních nezbytných k provedení rozhodnutí mezinárodního soudu, závazného pro Českou republiku, se proto navrhuje upravit nově příslušná ustanovení osmého oddílu hlavy druhé části druhého zákona o Ústavním soudu, a to v tom směru, aby Ústavní soud mohl na návrh v rámci obnovy řízení změnit svoje původní rozhodnutí i jiných, než trestních věcech, tj. jak ve věcech civilních, tak ve věcech správních.

Závěrem je vhodné dodat, že touto cestou se vydala řada států Rady Evropy. Obnova řízení v civilních věcech je určitě možná v 12 státech Rady Evropy (např. Bulharsko, Švýcarsko, Norsko, Malta, Turecko, Slovensko, Rusko, Ukrajina, Makedonie a další) a pravděpodobná v dalších 8 státech (v 7 státech na žádost účastníka a v Řecku na žádost generálního prokurátora). Obnova řízení ve správních věcech je potom určitě možná v 10 státech Rady a pravděpodobně možná v dalších 6 státech.

Posílení procesních práv nezletilých dětí a státních příslušníků třetích zemí v občanském soudním řízení.

Soudní řízení, ve kterých je účastníkem nezletilé dítě, občanský soudní řád označuje jako péče soudu o nezletilé. V těchto řízeních před soudem je nezletilé dítě mnohdy vystaveno velkému tlaku a psychickému vypětí, které může mít nepříznivé následky pro jeho další vývoj. Vzhledem k této skutečnosti je třeba dbát zvýšení ochrany jejich procesních práv.

Navrhovaná právní úprava proto posiluje právní postavení nezletilých dětí v uvedených řízeních a reflektuje do občanského soudního řádu čl. 5 písm. a) Evropské úmluvy o výkonu práv dětí (vyhlášené pod č. 54/2001 Sb.) a čl. 3 odst. 1 a 3 a čl. 16 Úmluvy o právech dítěte (vyhlášené pod č. 104/1991 Sb.). Uvedený čl. 5 písm. a) Evropské úmluvy o výkonu práv dětí stanoví státům možnost poskytnout dětem další procesní práva v soudním řízení, které se jich týká, zejména právo požadovat pomoc vhodné osoby dle jejich volby, která jim pomůže vyjádřit jejich názor. Ustanovení čl. 3 odst. 1 a 3 a čl. 16 Úmluvy o právech dítěte potom stanoví státům povinnost zajistit dětem takovou ochranu a péči, jaká je nezbytná pro jejich blaho.

Předloženou právní úpravou dále dochází k posílení procesních práv státních příslušníků třetích zemí reakcí na směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/52/ES ze dne 18. června 2009 o minimálních normách pro sankce a opatření vůči zaměstnavatelům neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí (dále jen „sankční směrnice“) a směrnice Evropského parlamentu a rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008 o společných normách a postupech v členských státech při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí (dále jen „návrátová směrnice“).

Změny dílčích institutů v občanském soudním řízení (zpřesnění úpravy koncentrace řízení aj.).

Předkládanou novelou občanského soudního řádu se zavádějí změny dílčích institutů, jedná se především o:

- zpřesnění úpravy koncentrace řízení – podle navrhované právní úpravy soud přihlédne i k novým skutečnostem a důkazům, které byly uvedeny až po skončení prvního jednání i tehdy, nebyla-li provedena jeho příprava podle § 114c, a
- včlenění sporů týkajících se neplatnosti výpovědi nájmu z bytu a jednostranného zvýšení nájemného do tzv. nesporných řízení,

b) Zhodnocení navrhované právní úpravy ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Navrhovaná právní úprava nemá bezprostřední, ani sekundární dopady na rovnost mužů a žen a nevede k diskriminaci jednoho z pohlaví, neboť nijak nerozlišuje, ani nezvýhodňuje jedno z pohlaví a nestanoví pro něj odlišné podmínky. Navržená úprava má zcela stejné dopady na muže i na ženy. Účastníci soudního řízení jsou si vždy rovni bez ohledu na pohlaví a předkládaný návrh zákona na této ústavní zásadě nic nemění.

c) Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky, zhodnocení slučitelnosti navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie a zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

I. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Navrhovaná právní úprava je plně v souladu s ústavním pořádkem České republiky. Podle čl. 4 Ústavy jsou základní práva a svobody pod ochranou soudní moci. Ústavně garantované právo na soudní a jinou právní ochranu je zakotveno v hlavě páté Listiny základních práv a svobod (vyhlášena pod č. 2/1993 Sb.), která je nedílnou součástí ústavního pořádku České republiky. Předložený návrh posiluje ochranu subjektivních práv v civilním soudnictví. Navrhovaná právní úprava má především posílit ochranu práva na osobní svobodu (čl. 8 Listiny základních práv a svobod, především pak čl. 8 odst. 6 Listiny základních práv a svobod) a lépe zajistit právo na projednání věci bez zbytečných průtahů (čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod).

II. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

Navrhovaná právní úprava je plně v souladu s vyhlášenými mezinárodními smlouvami, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jakož i s obecně uznávanými a dodržovanými zásadami mezinárodního práva. Předložený návrh zákona mimo jiné posiluje práva dětí jako účastníků řízení zakotvená v čl. 5 Evropské úmluvy o výkonu práv dětí, čl. 3 odst. 1 a 3 a čl. 16 Úmluvy o právech dítěte a základní lidská práva zakotvená v čl. 5 a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod vyhlášené pod č. 209/1992 Sb., ve světle níže uvedené judikatury Evropského soudu pro Lidská práva:

- rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Župa proti České republice*, č. 39822/07, ze dne 26. května 2011,
- rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Shtukaturov proti Rusku*, č. 44009/05, ze dne 27. března 2008,
- rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Patoux proti Francii*, č. 25079/06, ze dne 14. dubna 2011,
- rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Labita proti Itálii*, č. 26772/95, ze dne 6. dubna 2000,
- rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Winterwerp proti Nizozemí*, č. 6301/73, ze dne 24. října 1979,
- rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Megyeri proti Spolkové republice Německo*, č. 13770/88, ze dne 12. května 1999,
- rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Baudoin proti Francii*, č. 35935/03, ze dne 18. listopadu 2010 aj.).

III. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s právem EU

Návrh není v rozporu se závazky vyplývajícími pro Českou republiku z členství v Evropské unii, zejména se Smlouvou o přistoupení České republiky k Evropské unii, nebo s judikaturou Soudního dvora Evropské unie. Předkládaná právní úprava především posiluje níže uvedená práva zakotvená v Listině základních práv Evropské unie:

- čl. 3 Listiny základních práv Evropské unie, který upravuje právo na nedotknutelnost lidské osoby,
- čl. 6 Listiny základních práv Evropské unie, který upravuje právo na svobodu a bezpečnost,
- čl. 24 Listiny základních práv Evropské unie, který upravuje práva dítěte, a
- čl. 47 Listiny základních práv Evropské unie, který upravuje právo na účinnou právní ochranu a spravedlivý proces.

Předloženou právní úpravou dále dochází k důslednější implementaci níže uvedených článků sankční směrnice a návratové směrnice do právního řádu České republiky a tím k posílení procesních práv státních příslušníků třetích zemí v řízení podle občanského soudního řádu:

- čl. 6 odst. 2 písm. a) sankční směrnice požaduje zajištění dostupnosti účinných postupů k uplatnění nároků neoprávněně zaměstnaných státních příslušníků třetích zemí vůči zaměstnavatelům,
- čl. 13 odst. 2 sankční směrnice požaduje, aby členské státy zajistily možnost třetích osob, které mají v souladu s kritérii stanovenými v jejich vnitrostátních právních předpisech oprávněný zájem na zajištění dodržování sankční směrnice, se souhlasem neoprávněně zaměstnaného státního příslušníka třetí země, jeho jménem anebo na jeho podporu, účastnit se správního nebo občanskoprávního řízení,

- čl. 13 odst. 4 návratové směrnice pak souvisí s nutností umožnit zastupování při navrácení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí; problematiky navrácení se v občanském soudním řádu týká zejména řízení o propuštění cizince ze zajištění podle § 200o a násl. občanského soudního řádu.

d) Předpokládaný finanční a hospodářský dosah navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, na podnikatelské prostředí České republiky, dále sociální dopady, včetně dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny, a dopady na životní prostředí

V souvislosti s přijetím navrhované úpravy se nepředpokládají zvýšené požadavky na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, na podnikatelské prostředí České republiky, naopak se předpokládá pozitivní dopad na státní rozpočet z důvodů koncepčních změn v řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče a z důvodu změn v řízení o vydání elektronického platebního rozkazu. Hlavním důvodem předkládané novely je celkové zefektivnění řízení v civilních věcech, přičemž s navýšením počtu soudců ani administrativy se nepočítá, neboť s ohledem na navrhované změny by to nemělo být nutné. Návrh novely dále nepředpokládá sociální dopady, včetně dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny, a dopady na životní prostředí.

Hodnocení dopadů regulace podle obecných zásad

Hodnocení dopadů regulace podle Obecných zásad pro hodnocení dopadů regulace (RIA), jež byly schváleny usnesením vlády č. 877 ze dne 13. srpna 2007, nebylo k tomuto návrhu zákona prováděno, neboť se jedná o novelu obecných procesních předpisů, pro které je stanovena výjimka.

Zvláštní část

K Čl. I

K bodu 1 (§ 9 odst. 2 písm. i))

Navrhovanou legislativně technickou změnou dochází k odstranění obsoletního ustanovení § 9 odst. 2 písm. i) občanského soudního řádu, jelikož řízení o žalobě proti rozhodnutí Rady pro rozhlasové a televizní vysílání se vede podle zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.

K bodům 2 a 3 (§ 26 odst. 5 a 6)

Nové ustanovení § 26 odst. 5 občanského soudního řádu reaguje na čl. 6 odst. 2 písm. a) a čl. 13 odst. 2 sankční směrnice a čl. 13 odst. 4 návratové směrnice. Dotčené články sankční a návratové směrnice kladou za cíl promítnutí níže uvedených požadavků do právního řádu České republiky.

Ustanovení čl. 6 odst. 2 písm. a) sankční směrnice požaduje zajištění dostupnosti účinných postupů k uplatnění nároků neoprávněně zaměstnaných státních příslušníků třetích zemí vůči zaměstnavatelům. Ve svém čl. 13 odst. 2 sankční směrnice požaduje, aby členské státy zajistily možnost třetích osob, které mají v souladu s kritérii stanovenými v jejich vnitrostátních právních předpisech oprávněný zájem na zajištění dodržování sankční směrnice, se souhlasem neoprávněně zaměstnaného státního příslušníka třetí země, jeho jménem anebo na jeho podporu, účastnit se správního nebo občanskoprávního řízení.

Ustanovení čl. 13 odst. 4 návratové směrnice pak souvisí s nutností umožnit zastupování při navrácení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí. Problematika navrácení se v občanském soudním řádu týká zejména řízení o propuštění cizince ze zajištění podle § 200o a násl. občanského soudního řádu.

Nově navrhovaným ustanovením § 26 odst. 5 občanského soudního řádu tak dojde k důslednější implementaci výše uvedených článků sankční a návratové směrnice do právního řádu České republiky a tím k posílení procesních práv státních příslušníků třetích zemí v řízení podle občanského soudního řádu.

K bodu 4 (§ 36d odst. 1)

Navrhovaná úprava rozhodování předsedů senátů a členů senátu v rámci odvolacího řízení (nový § 218c) a dovolacího řízení (nový § 243f odst. 2) v procesně jednoduchých věcech vyžaduje, aby v tomto směru byla přizpůsobena také obecná úprava těchto kompetencí, obsažená v § 36d odst. 1. Touto úpravou by mělo dojít ke snížení zatížení senátů odvolacích soudů a dovolacího soudu.

Navrhovanou změnou dochází k tomu, že v určitých výslovně uvedených případech bude moci v odvolacím a dovolacím řízení rozhodovat předseda senátu nebo jím pověřený člen senátu. Princip, podle kterého o řádném a mimořádném opravném prostředku (odvolání a dovolání) rozhoduje u soudu vyššího stupně senát, zůstává obecně zachován. Rozhodování předsedou senátu nebo jím pověřeným členem senátu se prosazuje jen v případech, kdy řádný a mimořádný opravný prostředek (odvolání a dovolání) nebude věcně projednáván. Navrhovanou úpravou se sníží zatíženost senátu odvolacího nebo dovolacího soudu rozhodováním o procesních otázkách, které musí být schopen rozpoznat a kvalifikovaně posoudit každý soudce odvolacího a dovolacího soudu. Navržená právní úprava současně zrychlí projednávání o těchto opravných prostředcích rozhodování o nich. Současně se nevylučuje možnost, aby ve složitých případech rozhodoval senát.

K bodu 5 (§ 38 odst. 5 a 6)

V novém ustanovení § 38 odst. 5 se upravuje povinnost mlčenlivosti pro notáře – soudního komisaře a jeho zaměstnance. Podle tohoto ustanovení jsou notář – soudní komisař a jeho zaměstnanci povinni zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděli v souvislosti s prováděním úkonů o dědictví. Povinnost zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech je navrhována jako časově neomezená. Zprostit této mlčenlivosti může notáře nebo jeho zaměstnance pouze předseda soudu, který notáře pověřil jako soudního komisaře v řízení o dědictví.

Notáři jako soudní komisaři vykonávají podle právní úpravy účinné od 1. 7. 2009 v řízení o dědictví všechny úkony, s výjimkou případů uvedených v § 38 odst. 2. Stává se proto nikoliv ojediněle, že účastníci dědického řízení u tohoto notáře činí podání také v době, kdy notář již provedl v řízení o dědictví všechny potřebné úkony a věc předal soudu. Ukazuje se potřebným výslovně upravit, jak má být s takovými podáními naloženo. Podle nového ustanovení § 38 odst. 6 tak notář podání, které u něho bylo učiněno poté, co již v řízení o dědictví provedl všechny úkony a věc předal příslušnému soudu, postoupí tomuto soudu.

K bodu 6 (§ 50b odst. 4 písm. c))

Jedná se o legislativně technickou změnu, která reflektuje změnu ustanovení § 191b zákona, kdy došlo vlivem vložený druhého odstavce k přečíslování.

K bodu 7 (§ 82 odst. 1)

Občanské soudní řízení zahajované na návrh je zahájeno dnem, kdy došel soudu návrh na zahájení řízení (žaloba), který může být podán ústně nebo písemně, kdy písemně ho lze učinit v listinné podobě, elektronicky nebo telefaxem. V případě, kdy je návrh na zahájení řízení podán prostřednictvím veřejné datové sítě do elektronické aplikace k tomu určené, je návrh elektronicky dodán nejprve do této elektronické aplikace, a poté na příslušný soud. Za normálních okolností probíhá tato elektronická operace v rámci elektronické aplikace v časovém rozmezí několik minut. V praxi se však může objevit předem nepředvídatelná situace, která může způsobit to, že návrh na zahájení řízení bude na příslušný soud z technických důvodů dodán v pozdějším časovém horizontu, a to i v řádu několika dní. Při spouštění tohoto systému se nepředpokládalo, že by mohlo docházet k tak velkým časovým prodlevám mezi dodáním do této elektronické aplikace a následným dodáním návrhu soudu. Pokud taková situace v praxi nastane, není jednotný názor na to, zda řízení bylo zahájeno dodáním návrhu do elektronické aplikace určené k podání návrhu, nebo až dodáním návrhu na příslušný soud.

Nově navrhovanou právní úpravou dochází k explicitnímu zakotvení doby zahájení řízení v případě, že je návrh podán prostřednictvím veřejné datové sítě do elektronické aplikace určené k podání návrhu. Podle navrhované právní úpravy je občanské soudní řízení zahájeno okamžikem, kdy byl návrh dostupný informačnímu systému určenému k příjmu takového podání. Předkládaná právní úprava okamžiku zahájení řízení tak promítá do zákonného textu zásadu právní jistoty, zásadu legitimního očekávání a zásadu řádného fungování justice.

K bodu 8 (§ 100 odst. 4)

Navrhovaná úprava promítá do občanského soudního řádu čl. 5 písm. a) Evropské úmluvy o výkonu práv dětí. Účelem této legislativní změny je posílení procesních práv nezletilých dětí v občanském soudním řízení.

Podle navrhované právní úpravy by dítěti mělo být umožněno, aby si v souladu se svou vůlí zvolilo osobu, které důvěřuje, tzv. důvěrníka, která bude osobně přítomna výslechu dítěte. Výslech dítěte prováděný soudem je pro dítě psychickou zátěží a institut důvěrníka má sloužit tomu, aby dítě mělo nablízku osobu, kterou zná a které důvěřuje a jež mu v průběhu výslechu pomůže s vyjádřením jeho vlastního názoru.

Důvěrník by v průběhu výslechu neměl sám za dítě mluvit, neměl by vyjadřovat svůj vlastní názor na položenou otázku nebo svůj názor na to, jak by asi dítě chtělo odpovědět, ani by neměl dítě navádět k určitým odpovědím. Jeho funkce by měla spočívat v tom, že dítě psychicky podpoří, pomůže mu, aby vyjádřilo svůj skutečný názor, a pokud to bude potřeba, důvěrník zprostředkuje názor vyjádřený dítětem vyslychajícímu soudci nebo soudkyni. Předpokládá se, že přítomnost důvěrníka u výslechu dítěte by neměla mít na průběh výslechu jakékoli nežádoucí dopady.

Pokud by však bylo soudu zřejmé, že přítomností důvěrníka dochází k maření účelu výslechu, jímž je zjištění skutečného nezkresleného názoru dítěte, měl by soud v těchto výjimečných případech možnost důvěrníka z přítomnosti u výslechu vyloučit. Jestliže by důvěrník nadměrně, nepřiměřeným nebo nevhodným způsobem zasahoval do provádění výslechu dítěte nad rámec poskytování pomoci dítěti s vyjádřením jeho názoru, zůstala by soudu možnost využít pořádkových opatření v souladu s § 53 a 54.

K bodu 9 (§ 114b odst. 2)

Tímto novelizačním bodem dochází ke změně počátku běhu lhůty k podání tzv. kvalifikovaného vyjádření podle § 114b odst. 1 v případech, kdy soud rozhodl platebním rozkazem, elektronickým platebním rozkazem nebo evropským platebním rozkazem. Soud nově tuto lhůtu určí tak, že počíná běžet prvního dne následujícího po uplynutí lhůty k podání odporu. Rozhodující pro počátek běhu lhůty je tak datum doručení platebního rozkazu, elektronického platebního rozkazu nebo evropského platebního rozkazu žalovanému, od kteréhož dne počíná běžet lhůta k podání odporu, a nikoli datum doručení odporu proti platebnímu rozkazu, elektronickému platebnímu rozkazu nebo evropskému platebnímu rozkazu soudu.

Další podstatnou změnou, kterou nová právní úprava přináší, se týká případů, kdy v soudním řízení vystupuje více žalovaných. V takových situacích má tzv. kvalifikovaná výzva podle § 114b odst. 1 účinky vůči všem žalovaným, tedy i těm, kteří proti platebnímu rozkazu, elektronickému platebnímu rozkazu nebo evropskému platebnímu rozkazu nepodali odpor. V případě pasivního společenství totiž ke zrušení platebního rozkazu postačí, podá-li včas odpor pouze jeden ze žalovaných (§ 174 odst. 2 občanského soudního řádu). V takové situaci se jeví jako účelné, aby se kvalifikovaná výzva k podání vyjádření vztahovala na všechny žalované. Lhůta k podání vyjádření přitom každému žalovanému poběží individuálně v závislosti na tom, kdy tomu kterému žalovanému uplyne lhůta k podání odporu.

K bodům 10 a 11 (§ 114b odst. 4 a § 114c odst. 2)

Při doručování prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky se postupuje podle zvláštního právního předpisu (zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů). Při tomto způsobu doručování není podstatné, zda se adresát do datové schránky přihlašuje, či nikoliv. Nepřihlásí-li se do datové schránky osoba, která má s ohledem na rozsah svého oprávnění přístup k dodanému dokumentu, ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy byl dokument dodán do datové schránky, považuje se tento dokument za doručенý posledním dnem této lhůty. Toto náhradní doručení však neplatí v případech, kdy je náhradní doručení vyloučeno občanským soudním řádem.

Z důvodů posílení prvků elektronizace justice a odpovědnosti adresáta při doručování se v případě doručování prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky zavádí náhradní doručení v případech doručení usnesení podle § 114b občanského soudního řádu a předvolání k přípravnému jednání dle § 114c občanského soudního řádu. Pokud se tak osoba, která má s ohledem na rozsah svého oprávnění přístup k dodanému dokumentu ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy byl dokument obsahující výzvu k vyjádření dle § 114b občanského soudního řádu nebo předvolání k přípravnému jednání dle § 114c občanského soudního řádu nepřihlásí do datové schránky, dojde k náhradnímu doručení posledním dnem lhůty.

K bodu 12 (§ 118b odst. 1)

Nově upraveným zněním odstavce 1 dochází ke zpřesnění úpravy koncentrace řízení. Výslovně se vyjadřuje, že soud smí přihlédnout i k novým skutečnostem a důkazům, jimiž má být zpochybněna věrohodnost provedených důkazních prostředků, které nastaly po skončení prvního jednání, nebyla-li provedena jeho příprava podle § 114c. Zejména se však výjimka z koncentrace výslovně zakládá pro uvedení skutečností a důkazů účastníky, byli-li k takovému doplnění soudem vyzváni dle § 118a odst. 1 až 3.

K bodu 13 (§ 120 odst. 2)

Potřeba prosazení hmotného práva o nájmu bytů ve vztazích mezi pronajímatelem a nájemcem vyžaduje, aby soudní projednávání a rozhodování se ve všech těchto věcech řídilo pravidly tzv. nesporného řízení. Navrhuje se proto zařazení řízení ve věcech nájmu bytu do seznamu nesporných řízení, uvedených v § 120 odst. 2.

K bodu 14 (§ 122 odst. 2)

Navrhovaná změna explicitně zakotvuje do občanského soudního řádu možnost provést důkaz za využití technického zařízení pro přenos obrazu a zvuku. Výslovné zakotvení možnosti užít videokonferenci se zavádí z důvodu obecně platné zásady přímosti a s ohledem na čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, který říká, že státní moc lze uplatňovat jen v případech a mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví.

K bodu 15 (§129 odst. 1)

V současném znění upravuje ustanovení § 129 odst. 1 občanského soudního řádu provedení důkazu listinou dvěma možnými způsoby, a to přečtením nebo sdělením jejího obsahu. Z uvedeného taxativního výčtu způsobů vyplývá, že předseda senátu (samosoudce) nemůže provést důkaz listinou žádným dalším způsobem. Nemůže tedy listinu účastníkům řízení pouze předložit k nahlédnutí, například jejím zobrazením na technickém zařízení. V rámci posílení elektronizace justice se nově navrhuje zavést možnost, aby předseda senátu mohl důkaz listinou provést tak, že listinu předloží účastníkům řízení k nahlédnutí, je-li to vzhledem k dokazovaným skutečnostem a dalším okolnostem soudního jednání postačující.

K bodu 16 (§ 139 odst. 4)

Tento novelizační bod reaguje na ustanovení § 19 vládního návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů (sněmovní tisk č. 322).

Ustanovením § 19 shora uvedeného vládního návrhu zákona má být nově stanoveno, že orgán, který znalce nebo tlumočnicka ustanovil, je povinen určit výši odměny a náhrady nákladů nejpozději do 2 měsíců od podání posudku nebo provedení tlumočnického úkonu, a že je třeba ji uhradit nejpozději do 30 dnů od přiznání. Tím by mělo být zamezeno průtahům při přiznávání a vyplácení odměn znalcům nebo tlumočnickům.

K bodu 17 (§172 odst. 1)

Z hlediska smyslu a účelu řízení o vydání platebního rozkazu (včetně elektronického platebního rozkazu) je věcně neodůvodněné, aby se na rozhodovacím procesu o vydání platebního rozkazu (elektronického platebního rozkazu) podíleli přísedící. Navrhovaná legislativní změna se přitom žádným způsobem nedotkne procesních práv účastníků, neboť žalovaný může vždy podáním odporu docílit řádného projednání sporu v klasickém soudním řízení.

K bodům 18 a 19 (§ 174a odst. 2, 5 a 6)

Navrhovaným odstavcem 2 je zejména zohledněna skutečnost, že řízení o vydání elektronického platebního rozkazu má zejména zrychlit a zefektivnit soudní řízení v daných věcech. S ohledem na výše uvedené cíle tohoto typu řízení je nutné zajistit co nepřesnější identifikaci účastníků, zejména pak žalovaného. Navrhovaná úprava pak současně zohledňuje postupnou elektronizaci justice a zejména systém CEPR, který je schopen efektivně provádět automatickou lustraci osob právě na základě data narození a identifikačního čísla.

Navrhovaný odstavec 5 zejména odráží charakter řízení o vydání elektronického platebního rozkazu jako zkráceného řízení. Charakterem rozkazních řízení, a obzvláště toho elektronického, je právě rychlost a do jisté míry nespornost. Proto je možné vést rozkazní řízení pouze v určitých případech (jedná-li se o právo na zaplacení peněžitě částky a vyplývá-li uplatněné právo ze skutečností uvedených žalobcem). Pokud jsou dány důvody, pro které by mohlo být řízení přerušeno, bylo by zcela proti výše uvedenému charakteru elektronického

rozkazního řízení, aby došlo k jeho přerušení, a tímto tedy k jeho prodlužování. Současně pak v případě, že se navrhovatel rozhodne návrh na vydání elektronického platebního rozkazu soudu podat, je nepochybně jeho odpovědností splnit základní podmínky, které mu zákon ukládá, a to zejména povinnost hradit soudní poplatek. S charakterem elektronického rozkazního řízení je spojeno i zvýhodnění finanční dle zákona o soudních poplatcích. Kupříkladu v řízeních, jejichž předmětem je peněžité plnění do 20 000 Kč, činí zvýhodnění na soudním poplatku 20 %. Navrhovatel tak namísto 1 000 Kč za návrh na zahájení občanského soudního řízení zaplatí 800 Kč. Je tak neúčelné prodlužovat řízení o vydání elektronického platebního rozkazu v případě, že je navrhovatel v prodlení s úhradou soudního poplatku. Soud totiž dle § 9 odst. 7 zákona o soudních poplatcích musí usnesení o zastavení pro nezaplacení soudního poplatku zrušit, je-li poplatek zaplacen nejpozději do konce lhůty k odvolání proti tomuto usnesení. Navrhovaná právní úprava proto znemožňuje soudu elektronický platební rozkaz vydat v případě, že jsou dány důvody pro přerušení řízení, nebo v případě, že je navrhovatel (poplatník) v prodlení s úhradou soudního poplatku, a to ani poté, co by tyto překážky rozhodnutí ve věci pominuly.

S ohledem na skutečnost, že je navrhovateli v řízení o vydání elektronického platebního rozkazu poskytnut formulář, prostřednictvím kterého může soudní řízení zahájit, jeví se vhodným umožnit podání odporu proti elektronickému platebnímu rozkazu také prostřednictvím elektronického formuláře. Formulář bude obsahovat podstatné formální náležitosti odporu a žalovanému bude zpřístupněn způsobem umožňujícím dálkový přístup. Bude tak pouze na žalovaném, zda využije tento způsob podání odporu, nebo odpor podá jinak.

K bodu 20 (§ 175 odst. 1)

Třídenní lhůta pro podání námitek proti směnečnému (šekovému) platebnímu rozkazu je v našem právním řádu zakotvena od konce 19. století. Tato lhůta byla zavedena civilním soudním řádem z roku 1895. Stejnou lhůtu k podání námitek poté převzal i občanský soudní řád z roku 1950 a současný občanský soudní řád.

Ve chvíli, kdy je směnečnému dlužníkovi doručen směnečný nebo šekový platební rozkaz, má pouhé tři dny na to, aby zformuloval námitky a odeslal je soudu. Jelikož se nejedná o pracovní, nýbrž kalendářní dny, je-li dlužníkovi směnečný nebo šekový platební rozkaz doručen kupříkladu v pátek, námitky musí být vyhotoveny a odeslány soudu již v pondělí. Zmešká-li dlužník tuto krátkou lhůtu, nemůže být v soudním sporu úspěšný, bez ohledu na okolnosti případu.

Z výše uvedeného vyplývá, že lhůta na podání těchto námitek je velice krátká, a to i s ohledem na skutečnost, že řada žalovaných musí v této situaci vyhledat odbornou právní pomoc. Nově se tedy navrhuje třídenní lhůtu změnit na lhůtu osmidenní. V této prodloužené lhůtě může žalovaný na směnečný (šekový) platební rozkaz efektivněji zareagovat.

K bodům 21 až 24 (§ 191b)

Navrhované znění § 191b odst. 1 reaguje především na to, že i když je určitá osoba zbavena způsobilosti k právním úkonům, bude v řadě případů schopna formulovat vlastní

názor na svůj pobyt ve zdravotnickém ústavu. Vychází se z předpokladu, že opatrovník osoby zbavené způsobilosti k právním úkonům za ni nemůže rozhodovat ve věcech omezení její osobní svobody, proto je třeba hospitalizaci považovat za nedobrovolnou, byť by s ní opatrovník vyslovil souhlas, neboť ten není k udělení takového souhlasu oprávněn. Tuto skutečnost podporuje rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Shtukaturov proti Rusku*, č. 44009/05, ze dne 27. března 2008. Z uvedeného rozhodnutí vyplývá, že pro určení, zda je zbavení svobody dobrovolné, je rozhodující faktický stav, zda daná osoba subjektivně vnímala hospitalizaci jako nedobrovolnou a v tomto duchu se též vyjadřovala, a nikoli, zda třetí osoba, byť by k tomu z hlediska vnitrostátního práva byla oprávněná, s hospitalizací vyslovila souhlas. Právní úprava řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče v občanském soudním řádu je i v tomto směru speciální vůči sektorovým zákonům, které umožňují, aby souhlas s umístěním udělil zákonný zástupce nebo opatrovník osoby zbavené nebo omezené ve způsobilosti k právním úkonům. Dále se v odstavci 1 zavádí možnost umístěného nebo jeho zákonného zástupce podat návrh na zahájení řízení v případě, kdy je ústav vykonávající zdravotnickou péči pasivní, tedy nesplní svoji zákonnou povinnost oznámit převzetí osoby podle § 191a. V současné době povinnost oznamovat zadržení v ústavu zdravotnické péče, tedy nedobrovolnou hospitalizaci, stanoví zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách).

Navrhované ustanovení § 191b odst. 2 reaguje na situaci, kdy řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu nebo řízení o odvolání bylo zastaveno z důvodu, že umístěný byl z ústavu propuštěn nebo že dodatečně s umístěním projevil souhlas. Pokud k tomu dojde, dosavadní právní úprava zhoršuje možnost umístěného požadovat náhradu škody a nemajetkové újmy na základě zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, za případné porušení svých práv v průběhu detenčního řízení. Takto uvedená právní úprava nenaplnuje požadavek čl. 5 odst. 5 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podle kterého každý, kdo byl obětí zatčení nebo zadržení v rozporu s ustanoveními tohoto článku, má nárok na odškodnění. Nově se tak navrhuje, aby se v řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu nebo v řízení o odvolání pokračovalo, pokud umístěný do dvou týdnů od doby, kdy mu bylo usnesení o zastavení řízení doručeno, prohlásí, že trvá na projednání věci. O tomto právu musí být soudem poučen.

Nová úprava § 191b odst. 4 reaguje na situace, kdy nedochází k provedení jiných důkazů než výsledku umístěného a ošetřujícího lékaře, které jsou výslovně uvedeny v tomto ustanovení (viz stanovisko Nejvyššího soudu sp. zn. Cpjn 29/2006 ze dne 14. ledna 2009, část II.). Tohoto se dotýká rovněž rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Župa proti České republice*, č. 29822/07, ze dne 26. května 2011, ve kterém Evropský soud pro lidská práva vnitrostátním soudům vytkl, že kromě výsledku ošetřujícího lékaře a stěžovatele neprovedly i další důkazy, které se s ohledem na rozpory v jejich výpovědích jevíly jako potřebné. Nová úprava akcentuje požadavek provedení všech důkazů, které jsou potřebné ke spolehlivému zjištění skutkového stavu. Navrhovaná změna § 191b odst. 4 dále procesně zjednodušuje konání případného jednání mimo jiné tím, že umožňuje, aby bylo konáno v ústavu. Tímto bude dosaženo bezprostředního seznámení se se zdravotním stavem osoby, které je převzata nebo držena v ústavu. Soud přitom učiní vhodná opatření, aby se osoby podle věty první tohoto ustanovení dozvěděly o místě a čase jednání. V souladu s § 51 odst. 1 tak může učinit nejen v listinné či elektronické podobě, ale rovněž i telefonicky, neboť vzhledem k charakteru tohoto typu řízení se jedná o naléhavý případ.

Podle nově navržené úpravy musí soud do sedmi dnů rozhodnout nejen o tom, zda došlo k převzetí ze zákonných důvodů, ale zároveň zda tyto důvody stále trvají. Uvedené předpoklady musí být splněny kumulativně, pokud soud dojde k závěru, že tomu tak není, nařídí bez zbytečného odkladu propuštění umístěného z ústavu. Ve vztahu k nedobrovolným hospitalizacím v psychiatrických léčebnách má navrhaná právní úprava směřovat k tomu, aby soud neposuzoval toliko otázku, zda daná osoba „jeví známky duševní poruchy“, ale zda skutečně duševní poruchou trpí. Tento zvýšený standard po uplynutí sedmi dnů oproti prvotnímu, často urgentnímu rozhodování psychiatrické léčebny, kdy nelze spolehlivě stanovit, zda daná osoba skutečně trpí duševní poruchou, a kdy tedy postačí, že tato osoba jeví známky duševní poruchy, je potřebné zavést z toho důvodu, aby bylo možné tvrdit, že je zbavení svobody i po uplynutí sedmi dnů ve smyslu článku 5 Úmluvy skutečně nezbytné. Po uplynutí sedmi dnů by již mělo být spolehlivě lékařsky ověřeno, že umístěný je skutečně duševně nemocný ve smyslu článku 5 odst. 1 písm. e) Úmluvy.

K bodům 25 až 27 (§ 191c odst. 1 a 2)

Novelizované znění § 191c odst. 1 navazuje na ustanovení § 191b odst. 5 a promítá do procesní úpravy ustanovení čl. 5 odst. 1 Úmluvy a rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Labita proti Itálii*, č. 26772/95, ze dne 6. dubna 2000. Znění čl. 5 odst. 1 a uvedeného rozsudku akcentují nezbytnost okamžitého propuštění pacienta, je-li rozhodnuto o jeho propuštění. Z uvedeného tak vyplývá, že je nutné zajistit, aby usnesení bylo písemně vyhotoveno a doručeno v co nejkratším časovém horizontu. Rovněž se navrhuje, aby bylo zajištěno, že se umístěný může s usnesením seznámit jinou formou, nelze-li mu jej doručit.

Nová podoba § 191c reaguje na čl. 5 odst. 4 Úmluvy ve světle rozsudků Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Patoux proti Francii*, č. 35076/06, ze dne 14. dubna 2011, a ve věci *Baudoin proti Francii*, č. 35935/03, ze dne 18. listopadu 2010. V prvním z uvedených rozhodnutí dospěl soud k závěru, že řízení o délce dvou a půl měsíce je v rozporu s čl. 5 odst. 4 Úmluvy. V druhém rozsudku pak soud konstatoval, že v případě zbavení svobody osob duševně nemocných je z hlediska článku 5 odst. 4 Úmluvy problematické i řízení trvající dva měsíce. Vzhledem ke skutečnosti, že u českých soudů jen samotná odvolací řízení ve věcech řízení o přípustnosti převzetí do zdravotnického ústavu probíhají v řádu měsíců, jeví se jako nezbytné stanovit lhůtu pro rozhodnutí o odvolání. Navržená maximální lhůta pro rozhodnutí o odvolání v délce jednoho měsíce od předložení spisu soudem prvního stupně (k němuž má dojít bez zbytečného odkladu od doručení odvolání) se jeví z hlediska čl. 5 odst. 4 Úmluvy i ve světle výše uvedených rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva jako přijatelná. Uvedená jednoměsíční lhůta neplatí, pokud umístěný písemně souhlasil se svým převzetím nebo byl z ústavu propuštěn. V tomto případě soud řízení zastaví, avšak k návrhu umístěného bude v řízení, které již nebude vázáno žádnou lhůtou, pokračovat (nově navrhané znění § 191b odst. 2).

K bodům 28 až 30 (§ 191d)

V § 191d dochází pouze ke změně navazující na nové znění ustanovení § 191b odst. 5, podle kterého soud rozhodne nejen o zákonnosti převzetí, ale i trvání důvodů držení v době rozhodování.

K bodu 31 (§ 191h)

Podle čl. 8 odst. 6 Listiny základních práv a svobod musí být umístění osoby bez jejího souhlasu v ústavní zdravotnické péči oznámeno do 24 hodin soudu. Ten o tomto umístění má povinnost rozhodnout do 7 dnů. Současná právní úprava řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotní péče však nerozlišuje mezi tím, když je do ústavní péče převzat umístěný, jehož zdravotní stav vyžaduje neodkladné poskytnutí péče a který vzhledem ke svému zdravotnímu není schopen činit právní úkony a tento stav není způsoben duševní poruchou, a umístěním ostatních osob.

Zcela novým § 191h se proto zavádí nové zjednodušené řízení, které má za úkol zefektivnit a zrychlit řízení o vyslovení přípustnosti převzetí ve speciálních případech při současném zachování základních lidských práv a svobod. O speciální případy se jedná v situacích, kdy osoba potřebuje neodkladnou lékařskou pomoc z důvodu ohrožení jejího života a vlivem tohoto stavu není schopna činit právní úkony. Stav však nesmí být způsoben duševní poruchou, pokud by tomu tak bylo, zahájilo by se klasické řízení podle § 191a a násl. občanského soudního řádu. V praxi půjde především o případy, kdy jsou osoby přijaty na jednotku intenzivní péče nebo na anesteziologicko-resuscitační oddělení. Bude-li do ústavu převzata osoba, jejíž zdravotní stav vyžaduje poskytnutí neodkladné zdravotní péče a nebude schopna činit právní úkony za předpokladu, že tento stav není způsoben její duševní poruchou, zahájí soud toto zjednodušené řízení o vyslovení souhlasu s převzetím do ústavu zdravotnické péče. Soud v tomto zjednodušeném řízení rozhodne bez jednání usnesením do sedmi dnů od dne, kdy došlo k převzetí této osoby na základě vyjádření ošetřujícího lékaře. Proti tomuto usnesení nejsou přípustné řádné ani mimořádné opravné prostředky. Umístěné osobě předseda senátu ustanoví opatrovníka z řad osob blízkých. Nebude-li to možné, ustanoví opatrovníkem jinou vhodnou osobu. Pouze tehdy nebude-li moci být opatrovníkem ustanovena osoba blízká nebo jiná vhodná osoba, ustanoví předseda senátu opatrovníka pro řízení z řad advokátů. Ústavu se zároveň ukládá povinnost soudu oznámit takovou změnu zdravotního stavu osoby, která by odůvodňovala zahájení řízení podle § 191b odst. 1 občanského soudního řádu.

Uvedené ustanovení vychází ze závěru, že rovněž v těchto zvláštních případech čl. 8 odst. 6 Listiny základních práv a svobod vyžaduje, aby soud o umístění těchto osob rozhodl (stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. ledna 2009, sp. zn. Cpjn 29/2006), neboť základní práva a svobody jsou pod ochranou soudní moci (čl. 4 Ústavy ČR). Na druhou stranu zachování všech procesních práv (navrhovanou právní úpravou posílených) podle § 191 a násl. občanského soudního řádu se nejeví v těchto specifických případech jako nezbytné. Toto řízení vychází z koncepce, podle které se v těchto shora uvedených případech (především kdy jsou osoby přijaty na jednotku intenzivní péče nebo na anesteziologicko-resuscitační oddělení) považuje souhlas soudu za nahrazení souhlasu převzaté osoby.

K bodům 32 a 33 (§ 200da odst. 2 a 8)

Tyto novelizační body jsou legislativně technického charakteru. V odstavci 2 je odstraněn chybný odkaz na zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a v odstavci 8 je chybný odkaz na odstavce 2 a 3 opraven odkazem na odstavce 3 až 5.

K bodům 34 a 53 (§ 200ua a § 353)

Účelem dosavadní úpravy potvrzení evropského exekučního titulu je do vnitrostátního právního řádu procesně promítnout nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky. Tyto novelizační body přesouvají tuto právní úpravu do části sedmé občanského soudního řádu, tedy mezi jinou činnost soudu. Vzhledem ke svému charakteru vyplývajícího z citovaného nařízení totiž tento institut nepochybně není řízením ve smyslu občanského soudního řízení. Z důvodu systematickosti občanského soudního řádu je pak vhodné tuto činnosti soudu přesunout do části sedmé zákona. Novelizační body zároveň mění z hlediska občanského soudního řízení neobvyklý pojem úřední listina za terminologicky přesnější pojem veřejná listina. Tímto zároveň navazují na zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů. V odstavcích 3 a 4 je doplněno zakotvení oprav a zrušení potvrzení evropského exekučního titulu vydaného dle tohoto ustanovení, včetně příslušnosti soudu.

Navrhované znění se rovněž vztahuje i na tzv. náhradní potvrzení evropského exekučního titulu, které je nutno vydat na žádost v případě, že rozhodnutí potvrzené jako evropský exekuční titul bylo napadeno a bylo vydáno nové rozhodnutí, které původní rozhodnutí ruší nebo mění a je v ČR exekučním titulem. Náhradní potvrzení evropského exekučního titulu tedy nahrazuje původní potvrzení.

K bodu 35 (§ 202 odst. 1)

Usnesení, kterým se ruší platební rozkaz z důvodu jeho nedoručitelnosti, spadá svojí povahou k usnesením, proti kterým není odvolání přípustné. Vzhledem k této skutečnosti se navrhuje zařadit usnesení, kterým se ruší platební rozkaz z důvodu nedoručitelnosti, mezi usnesení, proti kterým nelze podat odvolání. V praxi by totiž mohla nastat situace, kdy by vedle sebe stála dvě meritorní rozhodnutí. Navrhovaná právní úprava tomu předchází, neboť nepřipouští odvolání proti usnesení, jímž byl zrušen platební rozkaz z důvodu, že jej nelze doručit některému ze žalovaných.

K bodu 36 (§ 208 odst. 2)

V případě, že účastník podá odvolání proti rozhodnutí soudu vydanému v dědickém řízení nikoliv u soudu (jak se obecně uvádí v § 204 odst. 1), ale ve stanovené lhůtě u notáře, který je jako soudní komisař vydal, bylo by nepřiměřeně tvrdé, aby bylo takové odvolání pokládáno za opožděné, kdyby nebylo včas příslušným notářem postoupeno soudu. Navrhuje se proto výslovně upravit, že takové odvolání nemůže být odmítnuto pro opožděnost.

K bodu 37 (§ 218b)

Novelizované ustanovení upravuje lhůtu pro rozhodnutí o odvolání proti rozhodnutí o předběžném opatření podle § 76 odst. 1 písm. b), § 76a a podle § 76b občanského soudního řádu. S ohledem na skutečnost, že v těchto řízeních bývá rovněž omezena osobní svoboda a další základní práva dítěte a nepřímo i rodičů a dalších osob, garantovaná mezinárodně

právními dokumenty o lidských právech, jeví se jako vhodným zkrácení patnáctidenní lhůty. Novelizovaný bod tedy mění výše uvedenou lhůtu, a to tak, že její délku zkracuje na 7 dní.

K bodu 38 (§ 218c)

Zastavení odvolacího řízení z důvodu, že odvolání bylo vzato zpět před zahájením jednání před odvolacím soudem, nebo odmítnutí odvolání, které bylo podáno opožděně nebo někým, kdo k odvolání není oprávněn (subjektivně legitimován) anebo které není přípustné, představuje ve své podstatě jednoduchý úkon, u kterého není nezbytné, aby vždy rozhodoval odvolací soud v senátě. Protože to nemůže být na újmu kvality soudního rozhodování, umožňuje se odvolacímu soudu v zájmu urychlení řízení, aby v těchto případech rozhodnutí vydal jen předseda senátu nebo jím pověřený člen příslušného senátu; nebude-li takové možnosti využito, rozhodne i v těchto případech senát odvolacího soudu.

K bodům 39 a 40 (§ 229 odst. 3 a 4)

V zájmu upřesnění právní úpravy se v § 229 odst. 3 navrhuje výslovně stanovit, že z důvodu odnětí možnosti jednat před soudem lze podat žalobu pro zmatečnost nejen proti meritorním rozhodnutím odvolacího soudu, ale také proti rozsudkům soudu prvního stupně, proti nimž ustanovení § 202 odst. 2 vylučuje řádný opravný prostředek a u nichž by jinak mohla být vada spočívající v odnětí možnosti jednat před soudem považována za neodstranitelnou.

Přípustnost žaloby pro zmatečnost podle § 229 odst. 4 se navrhuje rozšířit o usnesení odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno nebo změněno usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí odvolání nebo dovolání pro opožděnost. Dosáhne se tím stavu, že tato rozhodnutí budou přezkoumávána mimořádným opravným prostředkem, aniž by se tak muselo dít na základě dovolání.

K bodu 41 (§ 237, § 238, § 238a a § 239)

V § 237 až 239 je nově upravena přípustnost dovolání. Nadále se zachovává koncepce, že dovolání je přípustné, jen jestliže to připouští zákon, podstatně se však mění (rozšiřuje) okruh rozhodnutí, proti nimž může tento mimořádný opravný prostředek směřovat.

Dovolání může být podáno, nestanoví-li zákon jinak, proti každému rozhodnutí (rozsudku nebo usnesení meritornímu či jen procesní povahy) odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, neboť jím bylo rozhodnuto o odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně. Způsobilým předmětem dovolání tedy je rozhodnutí odvolacího soudu, kterým bylo rozhodnutí soudu prvního stupně potvrzeno, změněno, zrušeno (a věc vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení nebo postoupena jinému soudu prvního stupně k dalšímu řízení anebo řízení zastaveno) nebo kterým byl schválen smír anebo kterým bylo rozhodnuto, že zpětvzetí žaloby není účinné. „Jinak“ se stanoví v občanském soudním řádu v novém ustanovení § 238, v němž se vypočítávají případy, v nichž dovolání není přípustné, i kdyby směřovalo proti rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jednak v § 238a, v němž se uvádí rozhodnutí vydávaná v průběhu odvolacího řízení, proti kterým se dovolání připouští.

Proti rozhodnutím odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, je dovolání přípustné, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Z uvedeného vymezení vyplývá, že musí jít o rozhodnutí odvolacího soudu, které je založeno na vyřešení právní otázky. Řešená právní otázka může mít povahu hmotněprávní (odvíjet se od výkladu občanského zákoníku, obchodního zákoníku nebo jiného hmotného práva, včetně jejich ústavněprávních souvislostí) nebo procesní (závisí na posouzení otázek procesního práva). Dovolání je pak přípustné, pokud se odvolací soud při jejím řešení odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

V ustanovení § 238 odst. 1 se uvádí rozhodnutí, jejichž přezkum prostřednictvím dovolání vylučuje povaha věci nebo jejichž posouzení Nejvyšším soudem zásadně není potřebné pro zajištění jednoty a zákonnosti rozhodování soudů. Nepřípustnost dovolání je v § 238 koncipována jako absolutní.

Dovolání může samozřejmě směřovat také proti rozhodnutí odvolacího soudu, jímž bylo rozhodnuto o opětujícím se peněžitém plnění. Pro posouzení, zda u těchto plnění byla překročena hranice 50.000,- Kč, od níž závisí přípustnost dovolání, se stanoví v § 238 odst. 2 způsob výpočtu.

Proti rozhodnutím vydávaným v průběhu odvolacího řízení, která jsou vyjmenována v § 238a, je dovolání přípustné, aniž by tu musely být splněny předpoklady uvedené v § 237. Zajištění věcné správnosti těchto „v jediném stupni“ vydávaných rozhodnutí odvolacího soudu odůvodňuje, aby od těchto předpokladů bylo upuštěno.

V § 239 se navrhuje výslovně zdůraznit, že přípustnost dovolání je oprávněn zkoumat výlučně dovolací soud, aniž by v tomto směru byl jakkoliv omezován návrhy, názory nebo stanovisky účastníků řízení a jejich zástupců, popř. někoho jiného. To samozřejmě nemůže být na újmu provedení úkonů, které je soud prvního stupně povinen učinit před předložením věci dovolacímu soudu.

K bodům 42 až 44 (§ 240)

Protože dovolání jakožto mimořádný opravný prostředek může zasáhnout do účinků právní moci nebo vykonatelnosti napadeného rozhodnutí odvolacího soudu, navrhuje se v zájmu posílení právní jistoty účastníků zkrácení dovolací lhůty ze dvou měsíců na jeden měsíc a v případě nesprávného nebo chybějícího poučení o dovolání ze čtyř měsíců na tři měsíce.

V ustanovení § 240 odst. 2 se, obdobně jako u odvolání, umožňuje zohlednit to, že účastník podá dovolání proti rozhodnutí odvolacího soudu ve stanovené lhůtě u notáře, který

jako soudní komisař v dědickém řízení činil úkony soudu prvního stupně. Navrhuje se výslovně upravit, že takové dovolání nemůže být odmítnuto pro opožděnost.

K bodům 45 až 49 (§ 241a, § 241b a § 242)

K § 241a

Vzhledem k celkové koncepční změně dovolacího řízení je podle navrhované právní úpravy jediným dovolacím důvodem nesprávné právní posouzení věci. Nadále tedy nelze namítat proti rozhodnutí odvolacího soudu nejen důvody zmatečnosti, které byly vyloučeny z dovolacích důvodů již podle právní úpravy účinné od 1. 1. 2001, ale ani jiné vady řízení nebo pochybení ve zjištění skutkového stavu věci. Cíle dovolacího řízení, spočívajícího v zajištění jednoty a zákonnosti rozhodování soudů v občanském soudním řízení, lze dosáhnout prostřednictvím posuzování rozhodných otázek hmotného a procesního práva.

Podle navrhované právní úpravy musí dovolání obsahovat kromě obecných náležitostí podání uvedených v § 42 odst. 4 též označení napadeného rozhodnutí, vymezení rozsahu v jakém se rozhodnutí napadá, vymezení důvodu dovolání, a uvedení v čem dovolatel spatřuje přípustnost dovolání. Vzhledem k tomu, že jediným (přípustným) dovolacím důvodem je nesprávné právní posouzení věci, není třeba v dovolání uvádět dovolací důvod. Naproti tomu navrhovaná právní úprava stanoví požadavek vymezení dovolacího důvodu, a to tak, že dovolatel uvede právní posouzení věci, které pokládá za nesprávné, a vyloží, v čem spatřuje podle jeho názoru špatná právní kvalifikace napadeného rozhodnutí.

Vymezením dovolacího důvodu je dovolací soud, jak vyplývá z § 242 odst. 3, vázán. V zájmu vyloučení možných pochybností o vymezení dovolacího důvodu se navrhuje, aby nebylo přihlíženo k podáním, která dovolatel učinil v řízení před soudem prvního stupně nebo v odvolacím řízení. V těchto podáních jsou často uváděny (někdy i protichůdné) právní názory a poukazování na tato podání pak činí nejasným a nepřehledným, jak byl vlastně vymezen dovolací důvod a jaké právní otázky tedy dovolací soud smí posuzovat.

V ustanovení § 241 zůstává zachováno tzv. povinné (nucené) zastoupení dovolatele, a to včetně požadavku, že dovolání musí být sepsáno tímto povinným (nuceným) zástupcem. Promítnutí tohoto principu do náležitostí dovolání znamená, že relevantní mohou být jen údaje učiněné povinným (nuceným) zástupcem dovolatele a že tedy nelze přihlížet k tomu, co o náležitostech dovolání (co do rozsahu napadeného rozhodnutí a vymezení dovolacího důvodu) uvedl sám dovolatel.

V dovolacím řízení se neprovádí dokazování a pro rozhodnutí dovolacího soudu je rozhodující stav v době vydání napadeného rozhodnutí odvolacího soudu. Je proto vyloučeno uplatňovat v dovolání nové skutečnosti a důkazy.

K § 242 odst. 3 a 4

Jedná se o legislativně technické změny, které jsou vyvolány koncepční změnou přípustnosti dovolání a potřebou promítnout do nich novou úpravu dovolacího důvodu a délky dovolací lhůty.

K bodům 50 a 51 (§ 243, § 243a, § 243b a § 243c, § 243d, § 243e, § 243f a § 234g)

K § 243

Dosavadní úprava odkladu účinků napadeného rozhodnutí odvolacího soudu, která dovolacímu soudu umožňovala odložit pouze vykonatelnost rozhodnutí (ukládajícího povinnost k plnění) a podle které bylo odvrácení jiných dovolateli hrozících následků možné jen prostřednictvím předběžného opatření, o němž rozhodoval soud prvního stupně, není vyhovující. Navrhuje se, aby dovolací soud mohl odložit nejen vykonatelnost napadeného rozhodnutí, ale také jeho tzv. materiální právní moc (závaznost); okolnost, zda dovolací soud odloží vykonatelnost nebo právní moc rozhodnutí, se odvíjí od povahy napadeného rozhodnutí. Vzhledem k tomu, že po případném zrušení napadeného rozhodnutí odvolacího soudu nemohou být novým rozhodnutím dotčeny právní vztahy třetích osob (§ 243d odst. 2), nelze povolit ani odklad právní moci napadeného rozhodnutí, kdyby jím měly být dotčeny právní vztahy někoho jiného než účastníka řízení.

K § 243a

Navrhovaná úprava ponechává zásadu, že o dovolání rozhodne dovolací soud zpravidla bez jednání a že jednání nařídí, jen jestliže se to ukazuje potřebné. Provádění dokazování navrhovaná právní úprava neumožňuje; úprava dokazování před dovolacím soudem byla proto vypuštěna.

K § 243b

Pro dovolací řízení bude i nadále platit přiměřené užití ustanovení o řízení před soudem prvního stupně. K ustanovením, která nelze užít v dovolacím řízení, se nově přiřazuje § 43, neboť úprava postupu soudu v případě neúplného nebo jinak vadného dovolání se nyní upravuje výslovně v § 241 a § 243b.

K § 243c, § 243d a § 243e

Dovolací soud zastaví dovolací řízení, nebyl-li splněn požadavek tzv. povinného (nuceného) zastoupení dovolatele nebo vzal-li dovolatel dovolání zcela zpět. Dovolací soud dovolání, jak plyne z přiměřeného užití § 218 písm. b) a § 218a v dovolacím řízení, odmítne, je-li opožděné a neodmítl-li je z tohoto důvodu již soud prvního stupně, nebo bylo-li podáno někým, kdo k dovolání není oprávněn.

Protože se v dovolacím řízení nepoužije § 43 a protože dovolání, které neobsahuje obecné náležitosti (§ 42 odst. 4), označení napadeného rozhodnutí, označení rozsahu, v jakém se rozhodnutí odvolacího soudu napadá, vymezení dovolacího důvodu, v čem dovolatel spatřuje přípustnost dovolání, a čeho se dovolatel domáhá, může být o tyto náležitosti doplněno jen ve lhůtě uvedené v § 241b odst. 3, dovolací soud dovolání odmítne, jestliže tyto vady brání pokračování v dovolacím řízení. Stejně bude dovolání odmítnuto, je-li nepřípustné. V těchto případech zájem na právní jistotě účastníků vyžaduje, aby o odmítnutí dovolání bylo rozhodnuto co nejdříve, nejpozději do 6 měsíců ode dne, kdy věc byla předložena dovolacímu soudu.

Navržené ustanovení § 243c odst. 2 v sobě reflektuje výše uvedený náleží Ústavního soudu ze dne 21. 2. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 29/11, kterým bylo ke dni 31. 12. 2012 zrušeno stávající ustanovení § 237 odst. 1 písm. a). Navrhované ustanovení zavádí kvalifikovanější způsob rozhodování o přípustnosti dovolání.

Je-li dovolání včasné, přípustné a meritorně projednatelné, dovolací soud dovolání zamítne, je-li rozhodnutí odvolacího soudu z hlediska vymezeného dovolacího důvodu správné, nebo rozhodnutí odvolacího soudu změni, není-li správné, avšak je možné o věci rozhodnout, anebo je zruší, nejsou-li podmínky ani pro potvrzení, ani pro změnu napadeného rozhodnutí; kromě toho dovolací soud zruší další (i v jiných řízeních) vydaná rozhodnutí, která jsou na zrušeném rozhodnutí závislá. Dojde-li ke zrušení rozhodnutí odvolacího soudu, popř. též rozhodnutí soudu prvního stupně, dovolací soud věc vrátí (odvolacímu soudu nebo soudu prvního stupně) k dalšímu řízení nebo věc postoupí věcně příslušnému soudu anebo řízení zastaví, jestliže dovolací soud zrušil napadené rozhodnutí pro zmatečnost uvedené v § 229 odst. 1 písm. a), b) a d) a v § 229 odst. 2 písm. a) a b), popř. též postoupí věc orgánu, do jehož pravomoci náleží.

Navrhovaná úprava ponechává dovolacímu soudu dosavadní možnost, aby nařídil, že po zrušení rozhodnutí odvolacího soudu proto, že nebyl dodržen závazný právní názor nebo že v řízení došlo k závažným vadám, bude věc projednána a rozhodnuta v jiném senátě nebo u jiného soudu. Nově se zavádí možnost učinit obdobné opatření také vůči soudu prvního stupně tehdy, zrušil-li dovolací soud kromě rozhodnutí odvolacího soudu také rozhodnutí soudu prvního stupně.

K § 243f

Zastavení dovolacího řízení a odmítnutí dovolání, které bylo podáno opožděně, které bylo podáno někým, kdo k dovolání není oprávněn, nebo které nebylo (nemohlo být) řádně doplněno nebo opraveno a v dovolacím řízení nelze pro tento nedostatek pokračovat, nepředstavuje takový procesní úkon, který by musel dovolací soud vždy přijímat v senátě. Protože to nemůže být na újmu kvality soudního rozhodování, umožňuje se dovolacímu soudu v zájmu urychlení řízení, aby v těchto případech rozhodnutí vydal jen předseda senátu nebo jím pověřený člen příslušného senátu; nebude-li takové možnosti využito, rozhodne i v těchto případech senát dovolacího soudu.

Usnesení, jímž bylo dovolání odmítnuto nebo jímž bylo zastaveno dovolací řízení, nemusí z povahy věci obsahovat všechny náležitosti, které jinak pro rozhodnutí dovolacího soudu vyplývají z přiměřeného užití § 157 odst. 2. Odůvodnění těchto usnesení zcela splní svůj účel, bude-li v něm jen stručně uvedeno, proč je dovolání opožděné, nepřípustné nebo trpí vadami, jež brání pokračování v dovolacím řízení, nebo proč muselo být dovolací řízení zastaveno. To, jak má být v takovýchto případech rozhodnuto o náhradě nákladů řízení, vyplývá ze zákona, proto nemusí být zvlášť odůvodněno.

Zásada, že pro rozhodnutí dovolacího soudu je rozhodující stav v době vydání napadeného rozhodnutí odvolacího soudu, platila už podle dosavadní úpravy. S ohledem na nově zavedenou možnost změny napadeného rozhodnutí odvolacího soudu se v zájmu zamezení možných výkladových obtíží navrhuje její výslovné zakotvení v zákoně.

K § 243g

Vzhledem k legislativním změnám, v důsledku kterých došlo k přečíslování původních paragrafů, upravuje nové ustanovení § 243g další průběh řízení, který byl dosud upraven v ustanovení § 243d.

K bodu 52 (§ 261 odst. 4)

Jedná se o legislativně technickou změnu zpřesňující toto ustanovení.

K Čl. II

Přechodná ustanovení vychází ze zásady nepravé zpětné účinnosti nové právní úpravy. Dále se však uvádí případy, v nichž je z povahy věci zásadně vyloučeno použít novou právní úpravu; tato řízení se proto dokončí podle dosavadní úpravy. Výjimku tak představuje nová úprava nesporných řízení ve vztahu k řízení o neplatnosti výpovědi z nájmu bytu a řízení o jednostranném zvýšení nájemného z bytu. Výjimku dále představuje možnost, aby o odmítnutí či zastavení odvolacího řízení či dovolacího řízení rozhodl jen předseda senátu nebo pověřený člen senátu, která je využitelná i při použití dosavadní právní úpravy.

K čl. III – ke změně zákona o Ústavním soudu

K bodu 1 (§ 44)

Nově navržené ustanovení § 44 zákona o Ústavním soudu mění koncepci nařízení ústního jednání. Podle navrhované právní úpravy nařídí Ústavní soud jednání, nebyl-li návrh mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků řízení usnesením odmítnut a lze-li od nařízeného jednání očekávat další objasnění věci. Ústní jednání se však nařídí vždy, stanoví-li tak tento zákon nebo provádí-li Ústavní soud dokazování.

K bodu 2 (§ 48 odst. 3)

Jedná se o legislativně technickou změnu reagující na novou koncepci nařizování ústního jednání před Ústavním soudem.

K bodu 3 (§ 59 odst. 3)

Nově navržené ustanovení § 59 odst. 3 zákona o Ústavním soudu v sobě reflektuje ustanovení čl. 96 odst. 2 Ústavy a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Podle navrhovaného ustanovení se tak s výjimkou jména a příjmení v nálezů neuvěřují jiné osobní údaje týkající se účastníků a vedlejších účastníků řízení, jejich zákonných zástupců, svědků a znalců. Zároveň nové ustanovení stanoví, že jméno a příjmení těchto osob se

nezveřejní, stanoví-li to tak zvláštní zákon nebo vyžadují-li to důležité zájmy těchto osob nebo státu nebo mravnost.

K bodu 4 (§ 69 odst. 2)

Nově se navrhuje, aby se jako vedlejší účastník (§ 28 zákona o Ústavním soudu) na řízení o zrušení zákonů nebo jejich jednotlivých ustanovení pro jejich rozpor s ústavním pořádkem probíhajícího u Ústavního soudu (§ 64 a násl. zákona o Ústavním soudu) mohla podílet vláda. Dané oprávnění využití možnosti postavení vedlejšího účastníka řízení úzce souvisí s postavením a kompetencí vlády, jako vrcholného orgánu výkonné moci a orgánu, který má zákonodárnou iniciativu.

Vláda řídí, kontroluje a sjednocuje činnost ministerstev (§ 28 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů). Podle § 24 citovaného zákona ministerstva pečují o náležitou právní úpravu, připravují návrhy zákonů týkajících se věcí, které patří do jejich působnosti, jakož i návrhy, jejichž přípravu jim vláda uložila. Návrhy zákonů se následně předkládají vládě, která pak může v souladu s čl. 41 odst. 2 Ústavy ČR využít svého práva zákonodárné iniciativy. Vláda tak v legislativním procesu zaujímá významné místo nejen po formální, ale rovněž po věcné stránce. To vyplývá rovněž z toho, že disponuje nejen právem zákonodárné iniciativy, ale podle čl. 44 odst. 1 Ústavy ČR má také právo vyjádřit se ke všem návrhům zákonů. Jestliže je tak vládě přiznáno právo vyjádřit se k návrhům zákonů v rámci procesu jejich přijímání, jeví se jako vhodné přiznat jí rovněž právo kvalifikovaně se vyjádřit k návrhům na jejich zrušení.

Je-li tak podle navrhované právní úpravy podán návrh zrušení zákona nebo jeho jednotlivých ustanovení podle čl. 87 odst. 1 písm. a) Ústavy, zašle soudce zpravodaj neprodleně tento návrh vládě, která může do 30 dnů využít svého oprávnění a Ústavnímu soudu sdělit, že vstupuje do řízení jako vedlejší účastník řízení.

Podle čl. 76 Ústavy ČR vláda rozhoduje ve sboru a k přijetí usnesení vlády je třeba souhlasu nadpoloviční většiny všech jejích členů. Z hlediska způsobu, jakým vláda rozhoduje, se proto pro sdělení, zda vláda vstupuje do řízení, navrhuje lhůta v délce 30 dní. Pokud by zde byla zavedena lhůta kratší, nemusela by vláda stihnout v této lhůtě návrh posoudit a zaujmout kvalifikované stanovisko. Tato lhůta je shodná se lhůtou, během níž se může vláda vyjádřit k návrhu zákona podle čl. 44 odst. 2 Ústavy ČR.

K bodu 5 (§ 72 odst. 3 až 5)

Jedná se o legislativně technickou změnu.

K bodu 6 (§ 75 odst. 1)

Nová úprava nepřipustnosti ústavní stížnosti reaguje na koncepční změnu přípustnosti dovolání v občanském soudním řádu. Podle dosavadní právní úpravy je ústavní stížnost nepřipustná, jestliže stěžovatel nevyčerpal všechny procesní prostředky, které mu zákon k ochraně jeho práva poskytuje (§ 72 odst. 3 zákona o Ústavním soudu). Uvedené neplatí pro

mimořádný opravný prostředek, který orgán, jenž o něm rozhoduje, může odmítnout jako nepřijatelný z důvodů závisějších na jeho úvaze. Tato konstrukce mířila především na dovolání podle dosavadního ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu. Vzhledem k tomu, že se opouští dosavadní koncepce přípustnosti dovolání podle občanského soudního řádu, která byla založena na diformitě, skryté diformitě a konformitě rozhodnutí soudu prvního a druhého stupně, navrhuje se proto změnit i koncepci nepřijatelnosti ústavní stížnosti. Podle navrhované právní úpravy musí stěžovatel vyčerpat všechny procesní prostředky, které mu zákon k ochraně jeho práva poskytuje, a to včetně mimořádného opravného prostředku – dovolání. Pokud tak neučiní, bude ústavní stížnost bez dalšího nepřijatelná.

K bodu 7 (§ 119)

Navrženou legislativní změnou bude docíleno možnosti podat návrh na obnovu řízení před Ústavním soudem v každé věci, tedy jak ve věci trestní, správní i civilní, v níž mezinárodní soud na základě mu podané stížnosti nebo oznámení shledal, že zásahem orgánu veřejné moci České republiky bylo porušeno lidské právo nebo základní svoboda. V ostatním zůstává institut obnovy řízení před Ústavním soudem nezměněn.

K Čl. IV

Přechodná ustanovení vychází ze zásady nepravé zpětné účinnosti nové právní úpravy. Dále se však uvádí případy, v nichž je z povahy věci zásadně vyloučeno použít novou právní úpravu; tato řízení se proto dokončí podle dosavadní úpravy.

K Čl. V – ke změně zákona o soudních poplatcích (§ 8 odst. 4)

Tento bod mění ustanovení umožňující účastníkům hradit soudní poplatek kolkovými známkami, a to až do částky 5 000,- Kč. S ohledem na charakter řízení o vydání elektronického platebního rozkazu, které spočívá zejména v rychlosti a v úplné elektronizaci řízení, by nebyl způsob hrazení soudních poplatků prostřednictvím kolků účelný. Z tohoto důvodu možnost úhrady kolkovými známkami v řízení o vydání elektronického platebního rozkazu ruší.

K Čl. VI

Přechodná ustanovení vychází ze zásady nepravé zpětné účinnosti nové právní úpravy. Dále se však uvádí případy, v nichž je z povahy věci zásadně vyloučeno použít novou právní úpravu; tato řízení se proto dokončí podle dosavadní úpravy.

K Čl. VII

V zájmu přiměřené legisvakance se navrhuje, aby navrhovaný zákon nabyl účinnosti prvním dnem třetího kalendářního měsíce následujícího po jeho vyhlášení.

V Praze dne 2. května 2012

RNDr. Petr Nečas, v.r.
předseda vlády

JUDr. Jiří Pospíšil, v.r.
ministr spravedlnosti